Poštnina plačana v gotovini.
ŠTEV. 228.
V LJUBLJANI, sobota, 8. oktobra 1927.
LETO IV.
Posamezna številka Din 1.—

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelje in praznike.
Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20·—, inozemstvo Din 30·—.

Neodvisen političen list.
UREDNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.
UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.
TELEFON ŠTEV. 2852.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Nauk zgodovine.

V šolskih zgodovinskih knjigah beremo skoro v vsakem poglavju o velikih idejah, ki so pretresale in preobraževale svet in obračale človeštvo na nova pota. Aleksandra Velikega je gnala v daljno Perzijo in Indijo ideja združitve orijenta z grškim svetom, Peter Veliki je zapustil svojim naslednikom kot testament idejo obnove kristjanstva v turškem Carigradu, Križarje je vodila v Palestino goreča želja, da iztrgajo svete kraje iz rok nevernikov. Tako beremo od poglavja do poglavja, vse do najnovejšega časa, ko bo stala v knjigah natisnjena debela laž, da se je antanta vojskovala 5 let z Nemčijo samo za osvoboditev malih narodov izpod jarma gospodujočih zatiralcev in za demokracijo.

Izvrstni zgodovinarji in sociologi pa opisujejo te stvari nekoliko drugače. Ti pravijo, da pobožnih Križarjev ni gnala v sveto deželo zgolj pobožnost, ampak tja so šli tudi ljudje, ki so vedeli dobro ceniti veliko vrednost orientalskih dišav. Ruska caristična politika je mogoče že tudi nekoliko gledala na polmesec na Hagijo Sofijo, ampak še bolj je obračala svoje pohlepne oči na Bospor, skozi katerega se pride do odprtega morja, ki ne zamrzne. Ker pa je bilo verskemu ruskemu mužiku le več do križa kakor do morja, je bilo treba samo besedo prav postaviti, da bi mužik rajše šel do morja. Tudi ne tajimo, da se velika antanta ni res borila z geslom za osvoboditev malih narodov, ampak pri geslu je po dobljeni slavni zmagi tudi ostalo, ker se je zdelo zmagovalcem precej bolj za nujno dobiti v svoje roke gospodarstvo nad petrolejem in kalijem, nam železom in gumijem kakor pa da bi osvobojevali male narode.

Tudi v naši domači politiki igrajo ideje in principi veliko vlogo. V najnovejšem času nas gnjavijo z »demokracijo«, ki da mora zavladati. To geslo ponavlja neko časopisje z veliko virtuoznostjo, odkar se je pojavila Vukičević-Korošec-Marinkovićeva vlada. Interesantno je pri tem najbolj to, da so vsi tisti, ki sedaj vrte lajno o demokraciji, že zdavnaj bili na vladi, pa nikdar nismo nič slišali o kaki zmagi demokracije, a tudi pozneje, ko je gospoda odhajala z vlade, nikdar nismo nič slišali o kakem porazu demokracije. Zato je zelo čudno, čemu se danes toliko govori in piše o potrebi zaščite demokracije! Kdaj je pa bila uničena?

Odkar obstoji naša država, so bili — s kratkim presledkom — vedno na vladi radikali. Takrat ni nihče kričal o kaki nevarnosti za demokracijo. Skupaj z radikali so sedeli v vladi tudi že klerikalci — a nihče ni zakričal, da je demokracija v nevarnosti. Z radikali skupaj so vladali tudi že radićevci — zopet se ni nihče oglasil. Z radikali skupaj so vladali tudi že samostojni demokrati — toda, to je pa čudno: ravno takrat, ko so vladali z radikali skupaj samostojni demokrati, takrat je res cela država kričala, da je demokracijo vzel vrag, samo samostojni demokrati so bili zadovoljni! To pa zato, ker so bili **na vladi!**

Stvar stoji torej tako, da ni v nevarnosti demokracija (kolikor je sploh imamo), ampak **v nevarnosti je oblast samostojno-demokratske stranke in njena moč in njen vpliv.**

SDS je pač vedno sama sebi enaka. Ko je imela moč v rokah, so vpili: Mi smo država! Kdor ni cepljen esdeesar, je protidržaven element! Danes pa pravijo zopet: Kdor ni esdeesar in ne da slavni SDS do korita in do vladne moči, ni demokrat!

Na prvi pogled se vidi, da živi SDS samo od gole prevare z raznimi »idejami«, za katerimi pa se skriva edina prava želja SDS, priti zopet do moči in s tem do možnosti preganjanja drugih strank. V nevarnosti ni demokracija, ampak samo SDS. To je pa prav tako.

Seja verifikacijskega odbora

Beograd, 8. okt. Že dopoldne pričeta seja verifikacijskega odbora se je nadaljevala včeraj popoldne ob 4. Po krajši razpravi so bili potrjeni mandati volilnega okrožja prijepolskega, požarevškega, tikveškega, užiškega, belovarskega, varaždinskega in liško - krbavskega. Pri volilnem okrožju Maribor — Celje se je razvila krajša razprava, ker je Radić zahteval, da se mandati razveljavijo, češ da so klerikalci izvajali nasilje. Navzlic temu so bili potrjeni vsi mandati razen mandata samostojnega demokrata Ivana Ureka, proti kateremu so vložene pritožbe. Mandati ljubljansko - novomeškega volilnega okrožja so bili potrjeni brez diskusije. Debata se je razvila pri mandatih za Južno Srbijo. Predsednik Subotić je zahteval, da se ti mandati potrde, ker ni nobene pritožbe proti njim. Temu se je protivil dr. Šutej, ker obstoje pritožbe, ki so vpisane tudi v zapisnik. Ugotovilo se je, da je v Blatu bilo trikrat toliko kroglic, kakor je glasovalo oseb. Predsednik je dal 10 minut odmora, da se vladna večina sporazume. Še pred povratkom vladne večine v dvorano je dr. Subotić otvoril razpravo. Dr. Šutej je predlagal, da se tudi tu postopa, kakor v slučaju Maribor — Celje. Drljević je bil tudi za to. Radikal Radović je za to, da se gre preko te pritožbe. V kolikor je kdo kriv, bo za to naknadno odgovarjal. Tu je prišlo do ostrega prepira. Končno je samostojni demokrat Budisavljević predlagal, da se prekine razprava o tem in da se ti mandati uvrste med še odprte mandate. Dr. Subotić stavlja ta predlog na glasovanje. Predlog pa je z 11 proti 10 glasovom propadel, čeprav so zanj glasovali tudi trije demokratje: Pera Marković, Behmen in Vlajić. Opozicija namreč ni bila vsa zbrana. Odločil je predsednik Subotić s svojim glasom. Naslednja seja bo danes dopoldne ob 9.

Naše zahteve v Sofiji.

Beograd, 8. okt. Kakor se doznava iz dobro obveščenih krogov, je naš pooblaščeni minister v Sofiji, g. Ljuba Nešić, včeraj dopoldne posetil predsednika bolgarske vlade Ljapčeva in storil diplomatski korak glede na znani atentat, na brigadnega generala Mihajla Kovačevića. Nešić je v imenu naše vlade zahteval od bolgarske vlade, da takoj prepreči prehode bolgarskih banditov na naše ozemlje in da ne dovoli, da bi se oni svobodno kretali. Dalje je zahteval od bolgarske vlade, da takoj razžene makedonski komité, ki organizira te nasilne akcije na našem ozemlju: To je odkrito priznal makedonski komite v časopisju inozemstva. Najenergičnejše je poslanik Nešić tudi zahteval, da vlada zapre generala Protogerova in ga postavi pred sodišče zaradi nasilnih akcij, ki jih vodi z bolgarskega ozemlja proti naši državi. Te akcije je prav tako kakor makedonski komité tudi general Protogerov priznal v časopisju. Jugoslovenska vlada je kot prvi korak za zaščito in zavarovanje miru in reda na svojem ozemlju odredila, da se zapro naše meje proti Bolgariji. Jugoslavija pa ne bo ostala samo pri tem ukrepu, ki je šele začetek drugih korakov, namenjenih edino le varnosti našega ozemlja. Vsi ti ukrepi nikakor niso naperjeni proti bolgarski državi, proti kateri goji naša država čustva dobrega sosedstva.

Beograd, 8. okt. V diplomatičnih in političnih krogih mislijo, da bo naš poslanik v Sofiji te dni prišel v Beograd, kjer bo poročal o svojih korakih. Po vsem se zdi, da se Ljuba Nešić najbrž niti ne vrne nazaj v Sofijo, če bolgarska vlada ne bi ustregla vsem zahtevam, ki so bile včeraj dopoldne stavljene predsedniku bolgarske vlade Ljapčevu. Enake zahteve je ob istem času stavil naš zunanji minister dr. Marinković bolgarskemu poslaniku na našem dvoru Vakarelskemu.

Beograd, 8. okt. »Narodna obrana« priredi v nedeljo veliko zborovanje proti bolgarskim nasiljem v Južni Srbiji. — Danes bo pripeljano v Beograd truplo pokojnega generala Kovačevića. V nedeljo dopoldne bo slovesen pogreb na državne stroške.

PREVOZ TRUPLA GENERALA KOVAČEVIĆA.

Beograd, 8. oktobra. Danes ob 5.25 bo pripeljano truplo umorjenega generala Mihajlo Kovačevića v Beograd. Ob pol 8. zjutraj bo truplo preneseno v častniški dom, kjer bo položeno na mrtvaški oder. Stražili bodo oder vežbenci podčastniške šole. Pogreb bo v nedeljo.

ZASLEDOVANJE ATENTATORJEV.

Štip, 8. okt. Sinoči ob 6.40 so pripeljali neko sumljivo osebo, aretirano v Velesu, iz Velesa v Štip. Gre za Stojana Dumovića od Sv. Nikole. Ugotovljeno pa je, da on ni izvršil atentata in da sploh ni sumljiv, zato so ga spustili zopet na svobodo. — Sedaj mislijo, da je atentat izvršil 24-letni krojaški pomočnik Ilija Milanković, ki se je pred letom dni vrnil iz Bolgarije. Ta je bil v boju z našimi četami ranjen in zdaj šepa. Oblasti so ga strogo nadzorovale, ker je bil sumljiv. Na dan atentata pa ga ni bilo. Milanković je bil zaposlen v neki ulici blizu stanovanja generala Kovačevića. Imel je torej priliko, generala Kovačevića in njegovo kretanje pazno motriti. Na ta način je bil ubit tudi vojvoda Mišev. Tudi njega umoril človek, ki se je nekaj mesecev prej vrnil iz Bolgarije.

NAPETOST MED FRANCIJO IN RUSIJO.

Paris, 8. oktobra. Skoro vse francosko časopisje je ogorčeno nad intervjuwom Čičerina, ki ga je prinesel »Soir«. Večina listov zahteva ne samo odstop Rakovskega, temveč kar prekinjenje diplomatskih odnošajev z Rusijo, ki jih je nemogoče še dalje vzdrževati, odkar se Čičerin izjavlja solidarnim z Rakovskim. Trdi, da je včeraj francoski poslanik Herbette posetil Čičerina in mu izročil novo noto francoske vlade, v kateri so našteti razlogi, zakaj ne more Rakovski še naprej ostati v Parizu. V noti je na koncu izraženo prepričanje, da je v interesu nadaljevanja pogajanj, če se odpokliče nepriljubljeni ruski poslanik iz Pariza.

ALJEHIN — CAPABLANCA.

Buenos Aires, 8. oktobra. 9. partija med Aljehinom in Capablanco se je po 34. potezi končala z remis. Prav tako se je završila 10. partija. Dozdaj so se s pozitivnim rezultatom končale samo tri partije, od katerih je dobil Aljehin eno, Capablanca pa dve, a ostalih sedem je bilo remis.

Seja demokratske zajednice.

Beograd, 8. oktobra. V »Demokratski zajednici« so včeraj ves dan prerešetavali in proučevali položaj. Demokratski klub je zboroval dopoldne in popoldne. Zborovanje je bilo še precej živahno in zanimivo. Razpravljali so o vseh podrobnostih. Vsak govornik je razvijal svoje mnenje popolnoma mirno in ga ni nihče od udeležencev motil. Gre za to, da se spozna razpoloženje vsakega posameznega člana »Demokratske zajednice«, da se tako ugotovi razpoloženje vsega kluba. To proučevanje situacije se vrši za to, ker je to posvetovanje »Demokratske zajednice« usodnega pomena za današnjo vlado. Lista govornikov pa niti dopoldne niti popoldne ni bila še izčrpana. Tendenca Ljube Davidovića je, da se izjavijo vsi člani kluba, da se čuje popolnoma mnenje vsakega posameznika in da nihče ne izostane, da ne bi odkrito povedal pred svojimi tovariši, kaj misli o sedanjem političnem položaju in kaj bi bilo po njegovem mnenju v tem kritičnem trenutku potrebno, da napravi demokratska stranka. Zaradi tega bo seja demokratske stranke trajala še danes ves dan in morda še dalje.

Kakor trdijo nekateri politični krogi, bi bil moral dr. Voja Marinković včeraj popoldne odgovoriti Velji Vukičeviću na njegova vprašanja. Ker se posvetovanje demokratske stranke ni končalo tako zgodaj, kakor je želel Vukičević, bo moral ta še počakati na razvoj dogodkov med demokrati in ne bo mogel nič napraviti za pospešenje tega razvoja, ker demokratje nočejo, da bi se Vukičević vmešaval v njih notranje stvari.

Kar se tiče stališča, ki ga je zavzel Vukičević v svojem ultimativnem koraku napram »Demokratski zajednici«, je treba posebej omeniti važno okolnost, o kateri mnogo govore med radikali. Velja Vukičević se je prepričal, da ima akcija Davidovića za spojitev s samostojnimi demokrati in za zbližanje z radićevci trenutno mnogo uspeha in da je končni rezultat že prav blizu. V tej smeri so podali svoje izjave že vsi načelniki strank, ki so delali pri tej akciji. Ker demokratje nikjer in nikdar niso teh izjav dementirali, je Vukičević smatral, da je akcija, ki jo vodita Radić in Pribičević, naperjena proti današnji vladi. Ko je Vukičević videl, da se vsa situacija razvija proti njemu in proti njegovi vladi, je izkoristil ta moment in postavil demokrate pred alternativo, da gredo z vlado ali proti njej. Ta trenutek pa je uporabil zato, ker delo na fuziji demokratov oziroma na ustanovitvi demokratskega bloka še ni dovršeno. On je smatral, da je posebne važnosti zanj in za njegovo politiko, prisiliti v tem trenutku demokratsko stranko, da se odkrito izjavi, še predno bo končno napravljen sporazum med opozicijskimi skupinami. Vukičević je smatral zdaj za najpripravnejši čas, prisiliti demokrate, da prelomijo koalicijo ali pa da se izreko popolnoma za današnjo vlado, s čemer bi zaostalo vse nadaljnje delo za ustvarjanje bloka in za fuzijo s SDS. Demokratje se pa v tem trenutku ne morejo tako lahko odločiti, da bi prelomili koalicijo, ker bi potem imeli HSS in SDS proti njim premočno pozicijo.

Odnošaji med demokrati in samostojnimi demokrati so zdaj nekoliko omajani, ker so demokratje v verifikacijskem odboru z radikali vred glasovali za dr. Subotića, s katerim sta se v prošlem skupščinskem zasedanju Pribičević in njegova skupina hudo sprla in se odtegovala sejam, pri katerih je dr. Subotić predsedoval.

Nevarna igra

Nobena država na Balkanu ne potrebuje miru tako zelo kakor Bolgarija. Vojna je uničila njeno blagostanje, državljanska vojna pa je uničila še to, kar je po vojni ostalo. Ceste so razdejane, polja komaj za silo odbelana, vasi porušene. Finančno stanje je slabo.

Pametni državniki bi v takih razmerah napeli vse sile, da popravijo, kar je uničila sila razmer. Gospodarska obnova pa ni mogoča brez miru in brez korektnega razmerja do sosedov.

Nesrečna Bolgarija pa nima ne enega ne drugega. Namesto miru se je v deželo vselila revolucija in namesto prijateljstva prihaja iz Bolgarije v sosedne dežele neprestan razdor.

Težko je dolžiti bolgarsko vlado direktno, da je samo ona kriva vsega zla, dokler ni pravih dokazov za tako trditev. Toda indirektna odgovornost za neprestane pokolje na bolgarski meji zadeva tudi vlado, da, samo vlado, kajti vlada in nihče drugi ni odgovoren za delovanje raznih organizacij, ki se zbirajo na bolgarskem ozemlju in od tam zanašajo na sosedno ozemlje nemir in krvave poboje.

Razumemo stališče raznih makedonskih organizacij. Toda drugo je stvar razumeti, drugo zopet, stvar odobravati. A pri vseh simpatijah do zatiranih narodov nikakor ne moremo odobravati atentatorskih metod, s katerimi hočejo doseči »makedonstvujuščі« to, kar je z atentati nemogoče doseči.

Razumeli bi stališče bolgarske vlade, v kateri sedi skoro polovica Makedoncev, če bi gojili simpatije za svoje rojake in jih moralno podpirali tam, kjer je mogoče kaj doseči na reden način. Toda če bolgarska vlada noče uvidevati, kako zelo sam sebi škoduje in še bolj Makedoncem, če daje potuho oboroženi organizaciji, ki lahko tudi Bolgarijo pahne v novo nesrečo, potem moramo z obžalovanjem izreči, da utegne Bolgarija žeti vihar, kjer sejejo njeni varovanci veter.

Naša država je opetovano dokazala, da je njena politika miroljubna in da želi zlasti z Bolgarijo živeti ne samo v korektnih ampak celo v prijateljskih odnošajih. Stare rane so se že pričele celiti in polagoma bi bili pač prišli do razmerja, ki bi bilo za obe strani povoljno, a najboljše tudi za Makedonijo samo. Vse te račune je prekrižala serija neopravičljivih in nerazumljivih atentatov, za katere z naše strani pač ni bilo nobenega stvarnega povoda.

Mir in red pa morata vladati tudi na jugu naše države za vsako ceno. Mi smo prepričani, da bo naša vlada znala najti pota in sredstva, da doseže svoj cilj. Za nepremišljene etentate pa mora dati odgovor bolgarska vlada in dati mora ne samo zadoščenje, ampak tudi garancije, da se bo zahrbtno prelivanje krvi na našem ozemlju enkrat za vselej nehalo.

Vlaba v Beogradu pa naj bo prepričana, da stoji v tem kritičnem trenutku za njo vse brebivalstvo države. Dogodki ob bolgarski meji se tičejo Slovencev mogoče še bolj kakor Srbov na bolgarski meji, ker slutimo, od kod padajo streli!

—

Dosedanji in bodoči razvoj evrop. manjšinskih kongresov.

FRIZIJSKO VPRAŠANJE IN NJEGA OBRAVNAVANJE NA TRETJEM NARODNOSTNEM KONGRESU.

Frizi žive na Holandskem in v Nemčiji. Sprejem v naše kongresno društvo je bil pa predlagan za severne Frize, ki bivajo v Šleziji, severnovzhodno od izliva Labe ob obrežju in na pred njim ležečih otokih severnega morja. Brezdvoma govore Frizi poseben germanski jezik, ki je angleškemu bližji, kakor pa nemškemu. Dvomljivo pa je po izpovedih iz njih lastne srede in seveda obeh narodov, h katerim bi jih sicer prištevali, če so res narod ali pa le pleme. Kar se posebno severnih Frizov tiče, je dejstvo, ker komplicirajo politično vprašanjo etnografsko, ker se v Šleziji dotikati dansko in nemško oblastno in kulturno področje in je vsaj za lokalno politiko važno, če se par tisočev domačega prebivalstva več ali manj prišteva k nemškenarodnosti in nemški kulturi ali pa k neki posebni frizijski oziroma, kolikor pride nekakšno izvenkulturno stališče vpoštev, k danski. Po drugi strani pa rad priznam, da je vprašanje severnih Frizov za tako veliko državo, kakor je Nemčija in za tako velik narod, kakor je nemški, le podrejenega pomena in da ga morda vsled tega večina Nemcev lahko motri s precej objektivnega stališča. Posebno sem pa trdno uverjen, da je takemu možu, kakor je n. pr. dr. Pavel Schiemann, ugleden voditelj nemških skupin v okvirju našega gibanja, to vprašanje le principijelno in da taki možje sprejemu te skupine le zaradi tega nasprotujejo, ker res ne smatrajo severnih Frizov za narod in ker eventuelni njihov sprejem tvori nenavadno nevaren in naravnost usoden precedenčen slučaj za vse naše nadaljne delo. Dr. Schiemann utemeljuje svoj nazor tako natančno in svojemu globoko premišljenemu pojmovanju narodnostnega vprašanja konsekventno, da je spričo njega vsak sum politične tendencijoznosti izključen. Enako ne morem dvomiti o dobri veri danske, poljske in vendske skupine iz Nemčije, ki zastopajo nasprotno mnenje. Te skupine so s frizijsko in v zadnjem času tudi z litvinsko skupino skupno organizirane v manjšinski zvezi v Nemčiji. Baš vsled tega je dobilo frizijsko vprašanje poseben pomen, ker je bilo obenem vprašanje prestiža in obstoja za omenjeno zvezo in so ga dotične skupine izrecno tudi kot takega označile. Temu se je poleg dveh splošnih vzrokov, o katerih spregovorim v drugi zvezi, pridružila kot poseben psihološki vzrok tudi nezadovoljnost imenovanih skupin z načinom, kakor se obravnava njihove interese v domovini. Dr. Pavel Schiemann je po izstopu Dancev, Poljakov in Vendov z odkritosrčnostjo, ki priča o njegovi možatosti in idealnem naziranju, omenil pritožbe manjšin v Nemčiji zaradi zavlačevanja ureditve šolskega vprašanja potom zakona in naznačil, da je ponašanje skupin, ki so izstopile, tudi samo krivo takih razmer.

O Frizih smo govorili že ob priliki našega prvega kongresa leta 1925. Toda to vprašanje se je pojavilo takrat, vsaj za mojo osebo, v tako malo vidni obliki, da sem do prihodnjega kongresa že popolnoma pozabil nanj in bil zares v zadregi, ko mi je bilo takrat rečeno, da sem že prejšnje leto obljubil rešitev tega vprašanja do prihodnjega našega zasedanja. Ker se to ni zgodilo in so omenjene tri skupine iz Nemčije najodločnejše zahtevale sprejem frizijske skupine, je bilo z ozirom na nemožnost takojšnje odločitve sklenjeno, da reši to zadevo komite, izvoljen na lanskem kongresu v svrho pripravljanje letošnjega, sicer najkasneje tekom treh mesecev, t. j. do konca novembra leta 1926. Komite je izvolil zaradi proučavanja vprašanja, posebno pa zaradi morebiti potrebnih ugotovitev na mestu samem in zaradi eventuelne soglasne odločitve, posebno komisijo, ki je imela enega nemškega in enega poljskega člana in žal, mene kljub njejomu upiranju za predsednika. Te stvari moram tako obširno razložiti, ker so skupine, ki so izstopile iz skupnosti našega kongresa prišle z očitkom, da je bila rešitev frizijske zadeve zavlačevana od lanskega leta do letos in ker so skupine, ki so se prvim v obliki abstinence pridružile, ta očitek vsaj molče podpirale. Vendar ni šlo za zavlačevanje pač pa le za ne nameravano zakasnitev, katere vzrok je bila le moja oseba, kakor sem dotičnim skupinam pred začetkom kongresa izčrpno ustmeno in tudi dokumentarično nepobitno dokazal. Da pa z moje strani ne more biti govora o kakšnih namenih zavlačevanja, so omenjene skupine potrdile že s tem, ker so mi baš po svojem izstopu v vsej obliki zagotovile svoje častno zaupanje.

Moje poročilo narašča preveč. Naj mi bo dovoljeno vsled tega, da preidem tedaj k zadnjemu poglavju, ne da bi bližje izvajal svoje osebno mnenje, ki se je razvilo proti koncu v smer, naklonjeno sprejemu Frizov.

(Dalje prih.)

Anketa zbornice za trgovino, obrt in industrijo.

Včeraj dopoldne se je vršila v sejni dvorani Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani anketa, ki jo je sklicala zbornica radi načrta zakona o prisilni poravnavi izven tečaja. Anketo je otvoril tajnik Zbornice g. **dr. Pretnar**, ki je podal v svojem poročilu krajši historijat gornjega osnutka, s katerim je vprašanje uvedbe ali neuvedbe prisilne poravnave že rešeno, gre pri stvari le za podrobnosti glede raznih členov novega zakona v vprašanjih, ko so n. pr.: vprašanje hitrega postopka, izpolnitve, vprašanje, ali naj se izločijo iz postopka prisilne poravnave denarni zavodi itd. Zbornica je poslala tozadevna vprašnja na vse naše gospodarske korporacije, od katerih je prejela večje in obširnejše odgovore.

Zveza industrijcev se je izjavila **proti** uvedbi prisilne poravnave iz razloga, ker se je isto, kakor nam kažejo vzgledi iz preteklosti, v veliko slučajih zlorabljalo in ima vsled tega naše gospodarstvo več škode kakor koristi, posebno kar se tiče trgovskih kreditov v inozemstvu.

Zveza trgovskih gremijev predlaga, naj se določi rok za izpolnitev največ na 2 leti in naj se zviša znesek z 40% na 50%. Določijo naj se tudi gotovi termini, da se ne bi postopka zavlačevalo. Kot upravitelje poravnav naj se jemlje samo ljudi iz pridobitnih krogov in ne odvetnikov, kakor se je to dozdaj dogajalo. Glede tarife pravi, da jo minister **mora** predpisati, in ne le more, kakor stoji v osnutku, enako zahteva, da mora sodišče zaslišati tudi mnenje upnikov. Odločno se izjavlja proti temu, da bi se dovolila denarnim zavodom, ki sprejemajo vloge, prisilna poravnava izven stečaja.

Približno v istem smislu sta se izjavila tudi **gremija v Mariboru in Celju.**

Društvo bančnik zavodov je poslalo precej obširno **mnenje, v katerem pravi med drugim**, da je rok 2 **let za izpolnitev popolnoma** zadosten, glede kvote **naj bi** se ravnali po avstrijskem zakonu in sicer do 1 leta s 35%, do 2 let pa s 50%. Kompenzacijski zahtevki niso zadostno določeni in bi bilo zato umestno, da bi se sprejela avstrijska določila. Enako naj se dovoli, da pošlje trgovec v resnem in opravičljivem slučaju na razpravo svojega zastopnika, če sam osebno ne more priti.

Zveza slovenskih zadrug je mnenja, da se mora pri zadrugah sklep za uvedbo prisilne poravnave skleniti na občnem zboru. Denarnim zavodom naj bi se dovolila prisilna porovnava le, če bi poravnali vse zneske v celoti vsaj do višine **10.000 dinarjev.**

Zadružna Zveza v Ljubljani je kot centrala 300 gospodarskih zavodov in podjetij odločno proti prisilni poravnavi, zlasti pa pri denarnih zavodih.

Zanimive pa so pripombe upravnega odbora »Jugoslovenskega društva za zaščito upnikov« vZagrebu, ki je na svoji seji razpravljal o raznih spremembah v osnutku imenovanega zakona, ki jih bo poslal ministrstvu pravde v Beograd. Te spremembe so v glavnem sledeče:

Zahtevamo, da so za prisilno poravnavo na pravnem področju Hrvatske in Slavonije merodajni kr. sudbeni stolovi, ker imajo edino ti dovolj v trgovskih in poravnalnih stvareh sposobnih sodnikov, dočim tega pri okrajnih sodiščih ni.

V osnutku predloženi rok izpopolnitve traja redno 2 leti, izjemno pa 3 leta. Te roke je treba na vsak način skrajšati, ker tudi druge države nimajo predolgih rokov, na pr. Madžarska z 8 meseci oziroma 1 letom in pol. Zato naj se redni rok določi na 1 leto. Glavni nedostatek stare prisilne poravnave je bil ravno v tem, ker so bili odplačilni roki predolgi.

Dolžnik naj bi že v samem poravnalnem predlogu doprinesel pismeno izjavo, s katero večina upnikov principijelno odobrava uvedbo prisilne poravnave. Tako pismeno izjavo bi lahko nadomeščala tudi izjava kateregakoli priznanega upniškega udruženja.

Poravnalni upravitelj naj bo le trgovec, ker je tega najbolj zmožen in mnogo cenejši kot advokat. Upnikom naj se prizna pravica, da se more upravitelja poravnave izmenjati, če to zahtevajo vsaj tri četrtine upnikov.

Vsi konkurzni zakoni naše države naj se izenačijo, kar bo posebne važnosti za terjatve erarja, v pogledu davkov itd. in sicer naj se določi za iste rok prispelosti vsaj 1 leto pred uvedbo prisilne poravnave in ne 3 leta, kakor je bilo to do sedaj.

Stroški poravnalnega upravitelja naj se maksimirajo in naj znašajo največ 6%, le izjemno 8% efektivnega imetja, ki bo služilo za kritje upniških zahtevkov.

V osnutku določeni rok 90 dni za izvedbo poravnalnega postopanja se more podaljšati od najvišjega sodišča le s pristankom večine upnikov. Dostava sodnih odlokov naj se čimbolj poenostavi in naj oglas v Uradnem listu nadomesti vsako posebno obvestilo.«

Beograjska Trgovska zbornica je bila prvotno proti prisilni poravnavi, pozneje pa se je sprijaznila s to mislijo, vendar pa predlagala vsaj 80% poravnavo.

G. dr. V. Krejči kot zastopnik **Odvetniške zbornice** kritizira napako, da ni bil predložen osnutek zakona o prisilni poravnavi nobenemu juristovskemu društvu, ki bi v prvi vrsti mogla z ozirom na prakso in izkušnje svojih članov izreči pravilno stališče in možnost ter umestnost raznih lekov za ozdravljenje naših gospodarskih razmer. V poštev prihajajo v prvi vrsti društvo »Pravnik«, »Odvetniška zbornica«, »Notarska zbornica« in »Društvo sodnikov«. Ker osnutek zakona, kakor že rečeno, ni bil predložen, ne more podati v imenu »Odvetniške zbornice« nobene izjave.

Za **»Zvezo industrijcev«** je iznesel **g. dr. Golia** nekaj misli glede prisilne poravnave, katere neumestnost, posebno kar se tiče denarnih zavodov, smo jasno videli pri polomu velikih denarnih zavodov, n. pr. Slavenska banka, kjer so propadli težki milijoni ljudskega denarja. Nekateri trgovci zlorabljajo prisilne poravnave v svoje umazane namene in delajo z njimi dobre kupčije. Naše konkurzno postopanje je predrago, kar smo videli pri poskusu poravnave v slučaju Slavenske banke, ki se je izjalovil in je tako denar izgubljen. Očitek, zakaj da se ni povabilo pravnikov k sodelovanju pri sestavljanju osnutka, je popolnoma upravičen in zato ta osnutek temu primerno tudi izgleda. Na prvi pogled se vidi, da ga niso delali strokovnjaki, nego zgolj amaterji. Dober osnutek prinesti je zelo težko in tega posameznik nikakor ne more storiti, zato naj se pa sestavi nekak ožji odbor iz vseh direktno ali indirektno zainteresiranih krogov.

V imenu **»Društva industrijcev in veletrgovcev«** je podal izjavo **g. Jelenič**, ki smatra prisilno poravnavo na mestu edino v slučaju, da je postal trgovec insolventen radi nesreče ali bolezni. Poravnava pa nikakor ni umestna v slučaju kvalifikacijske nezmožnosti, lahkomišljenosti in premišljenega pohlepa po dobičku, površnega knjigovodstva, neprevidnega poslovanja in kreditiranja in nezadostnega zavarovanja škode po požaru. To so navadna hudodelstva goljufije in poneverbe in taki slučaji bi se morali eksemplarično kaznovati. Nemogoče je n. pr., da nekdo v enem letu postane plačila nezmožen za celih 50 do 60%. Ostre kazni je tudi potreben oni, ki zavestno skozi več let nakupuje novo blago in ga prodaja po nižjih cenah, kot bi stalo njega, samo da hitreje pride do denarja. V vsakem slučaju je proti prisilni poravnavi, izvzemši nesrečo in bolezen.

G. dr. Raut v imenu **»Društva bančnih zavodov«** zagovarja osnutek zakona, ki da je sestavljen po vseh dobrih primerih takih inozemskih zakonov.

G. dr. Basaj je za **»Gospodarsko zvezo«** proti prisilni poravnavi, z motivacijo, da v današnjih gospodarskih razmerah prisilna poravnava izven konkurza ni več primerna in umestna. Slovensko gospodarstvo bo imelo z zakonom samo škodo na račun nesolidnega in nerealnega gospodarstva v južnih krajih naše države.

Ker se tekom včerajšnje ankete še ni moglo točno ugotoviti stališča naših gospodarskih korporacij glede zakona o prisilni poravnavi izven stečaja in ker še vse korporacije niso poslale svojih izjav, posebno pa ker niso sodelovala že preje našteta pravniška društva, je predsedujoči g. dr. Pretnar anketo zaključil in bo sklicana nova anketa čez kakih 10 do 14 dni.

Politične vesti.

= **Dobra opazka.** V zagrebških »Novostih« pravi uvodničar o »demokratskem bloku« sledeče: »Obramba demokracije in parlamentarizma, kakor to sedaj oznanja g. Davidović, ni nič več in nič manj kakor navadna fraza. Mi smo že dovolj pisali o voditeljih naših strank in pokazali, kako oni uničuje vsako demokracijo in vsak parlamentarizem. Za danes naj zadostuje, da povemo, da smatrajo g. Veljkovića, ki je najintimnejši sotrudnik g. Davidovića baš pri snovanju demokratskega bloka, za enega najhujših nasprotnikov izenačenja davkov! Kakšna naj bo torej tista »demokracija«, ki jo hoče braniti g. Veljković proti osnovnemu načelu demokracije, da so pred zakonom vsi državljani enakopravni? Zato mi tudi ne verjamemo, da bi bila obramba demokracije cilj Davidovićeve akcije. Pač pa je odvisno od Davidovićeve akcije, ali bo demokratska zajednica še ostala skupaj ali pa se bo razcepila.«

= **Že ponehavajo.** Kdor količkaj pozna razmere v Sloveniji, je vedel takoj, ko je esdeesarski tisk dvignil svojo glorijo o demokratskem bloku, da je bilo vse tisto kričanje **umetno narejeno** z namenom, vliti esdeesarjem novo korajžo, da še v zadnjem hipu ne obupajo in ne zapuste slavne zastave SDS tik pred volitvami v trgovsko zbornico. Če bi bilo le desetinka tega res, kar sta pripovedovala »Jutro« in »Narod«, bi bil moral biti demokratski blok že zdavnaj tukaj — pa ga še danes ni! In ga tudi ne bo še tako kmalu. Slovenska esdeesarija sicer silno težko čaka nanj, ker se nekaterim silno mudi za kakšno napredovanje ali za kakšno drugo ugodnost, ampak gospodje bodo morali že še nekoliko potrpeti. Tudi esdeesarski tisk že uvideva, da pobožne želje še niso realnost in sinočnji »Narod« je že precej pohleven s svojo »obrambo demokracije.« Kar je pa pravovernih esdeesarjev, bodo pa mirno naprej verjeli, da bo! Če stoji tako zapisano v »Jutru«, mora biti res! Dober tek in tečen trošt!

= **Tajna italijansko-bolgarska pogodba?** Senzacijo je izval v madjarskem političnem življenju sestanek kralja Borisa z Mussolinijem. Na tem sestanku se je baje govorilo **o balkanskih problemih, med ostalimi pa tudi o sklenitvi tajne vojaške pogodbe med Italijo in Bolgarijo.** Madjarski politični krogi so mnenja, da bi v slučaju oboroženega **spopada stala Bolgarija pripravljena na strani Italije in obratno.** Italija je baje pripravljena podpreti Bolgarijo in upostaviti gospodarsko konsolidacijo bolgarske države.

= **Napeti francosko-sovjetski odnošaji.** — Afera sovjetskega poslanika Rakovskega je tako zapletena, da je danes še nemogoče predvidevati, kakšne posledice bo ta afera imela v bodočem razvoju diplomatskih odnošajev med sovjetsko Rusijo in Francijo. Kot znano, je francoska vlada odbila predlog Rakovskega, ki se tiče uredbe o izplačevanju ruskih predvojnih dolgov. Ali to še ni mogel biti razlog, da bi moral odditi Rakovski iz Pariza. To zahtevo je francoska vlada stavila samo radi tega, ker je bil Rakovski angažiran v komunistični kampanji v Franciji. On je tudi podpisal manifest francoskih komunistov, v katerem se pozivajo francoski vojaki na izdajstvo domovine. To je bil **seveda pravi razlog, da je Francija stavila glede Rakovskega znano zahtevo.** Diplomatska procedura se je vršila do sedaj **še** povsem mirno, posebno, ker se je v splošnem **mislilo**, da se bo Čičerin uklonil francoskim zahtevam. Javljeno je bilo, da je **francoski** poslanik v Moskvi Herbette formalno **zahteval** od Čičerina, da se Rakovski umakne iz Pariza in da je Čičerin vzel na znanje to zahtevo. Med tem pa je sovjetska vlada zavzela odločno stališče, da se ne ukloni francoskim zahtevam. Agencija Tass celo trdi, da Herbette sploh ni dal Čičerinu nobenih predlogov in zahtev glede Rakovskega. Kakor izgleda hoče izvesti sovjetska vlada pritisk na Francijo, ker je uverjena, da predstavniki levičarskega kartela v Poincaréjevi vladi ne bodo tvegali na tem vprašanju ukinitev diplomatskih odnošajev z Moskvo. — »Temp« očita v svojih člankih sovjetski vladi njeno postopanje v tej zadevi. »Journal des Débats« pa napada francosko vlado, ker je s svojo neodločnostjo izzvala direktno roganje sovjetske vlade. »Avenir« analizira te razmere in piše, **da bo Francija bržkone obdržala normalne odnošaje z Moskvo, ker se boji, da bi v slučaju ukinitve diplomatskih odnošajev propadle zadnje nade, da bi od Rusije dobila magari tudi en del svojih vpresij.**

KRATKE VESTI.

V Ukrajini se je vršil te dni velik špijonski proces proti 50 osebam, ki so bile obtožene radi špijonaže v korist Poljske. Pet kolovodij je bilo obsojenih na smrt, a ostali na 5 do 10 let težke ječe.

V Italiji se vrše že zopet politična preganjanja. Milanska komisija na policijski prefekturi je pustila aretirati 22 sumljivih oseb, ki bodo konfinirane na Sicilijo.

Proti španskemu kralju so pripravili atentat. Policija v Madridu je dognala, da je imela poslednja zarota, ki je bila odkrita ob priliki sestanka Primo de Rivera in Chamberlaina, namen ubiti kraljevsko dvojico. Aretirali so dosedaj 40 oseb, pri katerih se je našlo veliko množino strelnega orožja, bomb in peklenskih strojev.

Iz Francije bodo izgnali večje število oseb, večinoma tujcev.

Slovenski javnosti — jasna beseda.

Pod tem naslovom je priobčil »Odbor za zvezo dolenjskih železnic iz Kočevja in Črnomlja preko Lukovdola z reško progo« članek, v katerem trdi, da sta Musilova in Župnekova progi neizvedljivi ter toplo priporoča Klodič-Hrovat-Kavčičevo progo.

V tem članku je tudi objavljeno mišljenje univ. prof. inž. Alačevića, člana komisije, ki je meseca julija t. l. pregledala železniške projekte Kočevje—Sušak.

Kakor članek sam navaja, je to mnenje odvojeno in različno od mnenj ostalih članov komisije.

Meni ostala mnenja niso na razpolago in se toraj ne morem nanje sklicevati.

Ker pa smatram povsem potrebno, da sliši javnost vsa pro in contra glede omenjenih projektov, priobčim v naslednjem mnenje svetovnoznane tvrdke Redlich & Berger na Dunaju.

Tozadevno omenim, da sem zaprosil to tvrdko za izvedeniško mnenje radi sledečih razlogov:

Jaz nisem absolviral tehniške fakultete in so radi tega različni gospodje moj projekt a priori zavračali kot nemogoč, ker ni izdelan od strokovnjaka. Jaz pa sem smatral svoj projekt za dober in izvedljiv. Vseeno pa sem hotel vedeti nepristransko mnenje od merodajne strani in se radi tega obrnil na inozemsko tvrdko, ki mi je na ta način podala popolnoma jasno sliko glede mojega projekta.

Mnenje te tvrdke je sledeče:

Izvedeniško mnenje

o železniški zvezi iz Kočevja do že obstoječe železniške proge Karlovac—Sušak.

Kot najkrajša zveza med Kočevjem in Jadranskim morjem pride za Slovenijo v poštev zveza z luko Sušak. Vsled tega se mora zvezati Kočevje z novo železniško progo z obstoječo železnico Zagreb—Ogulin—Sušak.

Za to zvezo obstojajo sledeče tri možnosti:

1. Linija Kočevje—Čabar—Delnice, takozvana Župnekova trasa.
2. Linija Kočevje—Brod na Kupi—Brod Moravice, takozvana Musilova trasa.
3. Linija Kočevje—Severin na Kupi (Lukovdol)—Vrbovsko Sever, takozvana Klodičeva trasa.

Vse tri trase so bile od podpisanega pisca pregledane na licu mesta v naravi. Kot pripomočki so mu služili pri tem za linijo 1. Karte v merilu 1 : 25.000 in 1 : 75.000 z vrisano Župnekovo linijo (traso), ter k tem pripadajoči podolžni profili, katere mi je dal na razpolago vladni svetnik Župnek, in za linije 2. in 3. dotični od inž. Klodiča publicirani propagandni spisi z k istim spadajočimi podolžnimi profili in kartami.

V naslednjem moramo torej preiskati, katera od teh treh linij je najbolj pogodna. Ker služijo vse tri linije enemu in istemu namenu, namreč doseči najbolj ugodno zvezo s Sušakom — se mora tudi oni del proge že obstoječe državne železnice od Brod Moravic oziroma od Vrbovsko Sever do Delnic priteglniti v primerjanje, ker se vse tri trase zopet združijo v Delnicah.

Kratek popis proge.

1. Župnekova linija poteka iz Kočevja v južni smeri do km 9 pri Štalcarjih, se obrne potem proti zapadu čez Kočevsko Reko predere v predoru višino Kočevskega Snežnika (Schneewitz) ter prekorači pri Črnem Potoku Čabranko 3 km južnovzhodno Čabra. Od tod pelje železnica v južni smeri čez Smrečje — Gerovo na vzhodnem pobočju Kupičkega Vrha in Velikega Tumača na Delnice, kjer se steka v obeh smereh v državno železniško progo. Od večjih stavbenih objektov so potrebni približno 4.1 km dolgi progi predor pod Kočevskim Snežnikom in približno 85 m visok viadukt čez Čabranko, toda je dolina na tem mestu zelo ozka.

2. Musilova trasa poteka iz Kočevja v južni smeri čez Štalcarje—Morava—Kaptol—Banjaloka—Fara na Brod na Kupi, prekorači tukaj reko Kupo ter se razvija na nasproti ležečem pobočju obrnivši se proti vzhodu na Brod Moravice. Iztek te proge v obstoječe prometno izogibališče (v Brod-Moravicah) je zelo neugodno, ker isto samo leži v vsponu od 16 ‰ in ker ni dobiti pripravnega prostora za postajo.

Neugodno razvijanje te železniške linije v dolini Kupe je vzrok dejstvu, da je potrebno za to traso 45 predorov in 17 velikih mostov, medtemi en veliki čez Kupo. Večina predorov leži v zelo slabem terenu.

3. Klodičeva linija zapusti Kočevje v jugozapadni smeri, pelje čez Mozolj—Knežjo—Lipo—Nemško Loko—Stari trg—Sinji Vrh prekorači kupo na velikem mostu nekako 2 km nad naselbino Severin na Kupi. Zatem se obrne trasa proti zapadu do Lukovdola in preseče potem v jugozapaddni smeri v 4.5 km dolgem predoru višino Lovnik. Tri kilometre iznad postaje državne železnice Vrbovsko steka se ta linija v obstoječo državno železnico v smeri proti Sušaku.

Primerjanje teh treh lini se ima raztezati na sledeča področja:

I. Prometni stroški.
II. Varnost prometa.
III. Prometna sposobnost.
IV. Narodno - gospodarska vrednost za prekoračenje pokrajine.
V. Vrednost za obrambo državne meje.

I. Prometni stroški.

Za presojanje prometnih stroškov je merodajna cela proga Kočevje—Delnice; vsled tega se morajo pri Musilovi in Klodičevi liniji vračunati tudi dotični deli obstoječe državne železnice, ki jih morata te dve trasi vporabljati za svoj promet v Delnice.

Prometne daljave so razvidne iz priloženega izkaza.

Ker je na vseh treh progah število postaj približno enako, pride razlika obratnih stroškov do izraza edino v velikosti transportnih stroškov vlaka. Pri teh so merodajni čisti stroški energije. Mi se lahko omejimo na to, da primerjamo merodajne delavne višine teh treh železniških linij po postopanju dr. Oerleya (objavljenem v »Organ für die Fortschritte des Eisenbahnwesens« letnik 1922, zvezek 3.). Ti nam dajo jasno sliko čez teoretično vlačilno delo za premikanje preneseno na eno tono kosmate vagonske teže, ter so proste vseh negotovih vrednosti izkustev iz statistike.

V priloženi tabeli so sestavljeni računski zaključki za te tri linije za obe smeri vožnje.

Kot podlaga računov se je vzela težka tovorna lokomotiva za gorske železnice, serija 180 avstrijskih zveznih železnic, katera se je v gorski službi izvanreddno odlikovala.

Merodajna delavna višina (Ho) železniške proge predstavlja nam številčno obenem merodajno vlačilno delo za premikanje, ki mora porabiti za prevoz ene tone kosmate vagonske teže po dani železniški progi. Ta znaša:

za Župnekovo linijo 724 Tm,
za Musilovo linijo 2089 Tm,
vlačilna dela za premikanjeumlhw1-x44a
za Klodičevo linijo 1882 Tm,

ali v medsebojnem razmerju si stoje merodajna vlačilna dela za premikanje:

Župnek : Musil : Klodič = 1 : 2.88 : 2.60.

To znači: Na Musilovi progi se mora vpotrebiti skoraj 3 krat, na Klodičevi progi 2 in pol krat toliko vlačilnega dela za premikanje kot na Župnekovi progi. Vporaba premoga za en tovorni vlak od 600 ton priklopljenega tovora znaša za vožnjo iz Kočevja v Delnice in nazaj pri vporabi kočevskega premoga:

na Župnekovi liniji 6103 kg,
na Musilovi liniji 17.591 kg,
na Klodičevi liniji 15.881 kg.

Potemtakem znašajo stroški za premikanje vlakov na Župnekovi liniji ½ onih na Musilovi in ½.6 onih na Klodičevi liniji.

Prednost Župnekove linije je tako velika, da ni nikakega dvoma, da je edino ta linija vredna, da se zgradi.

II. Varnost prometa.

1. **Župnekova linija.** Vsa proga leži v trdem terenu, apnenec, dolomit in peščenjak. Predori se nahajajo v malih strmcih. Nevarnosti ni nobene, da bi nastale motnje po plazovitosti. Tudi ni nikakih gradbenih težkoč.

2. **Musil-ova trasa** pride pri spuščanju v dolino Kupe pod Banjaluko v plazoviti teren. Posebno slabi pa so obronki južno Kupe: »plazoviti teren najnevarnejše vrste«! Najbolj očitno se pa to pokazuje na višje ležeči progi državne železnice med Skradom in Delnicami obojestransko Kupjak-predora. — Tam se mora neprenehoma popravljati proga, da se vzdrži promet. Pri tem pa obstoja nevarnost, da pri kakem katastrofalnem neurju celi nasipi zdrčijo v globino, kar bi imelo za posledico večtedensko prekinjenje prometa. Pobočje izpod te ogrožene proge je ravno tako slabo in ravno tukaj bi se morala razvijati v višino Musilova linija.

Vsled tega se mora od te linije odločno odsvetovati. K temu pride še dejstvo, da se mora pri vožnji v Delnice uporabljati tudi obstoječa železniška proga, na kateri more vsakdo opazovati predstoječe opasnosti.

3. **Klodić-eva linija** leži v dobrem terenu, večinoma Krasu, ter se je jedva bati plazov, samo izhod iz Lovnik-predora leži v werfenskih (plazovitih) plasteh.

Pri nadaljnji vožnji pa mora po stari državni železniški progi prevoziti vlak tudi ono nevarno plazovito pobočje (kraje) med Skradom in Delnicami, kjer obstoja vedno nevarnost daljše ustavitve prometa. Ta nevarnost postaja samo po sebi umevno z rastočim prometom vedno večja.

III. Prometna sposobnost.

Glede prometne sposobnosti nadkriljuje Župnekova linija istotako jako daleč obe ostali liniji.

K temu nam daje iz priložene tabele vrednost 1 kot temeljno vrednost prometne sposobnosti jasen vpogled. Ta vrednost kaže, kolikokrat večji surovi vagonski tovor od lastne težine (tovorna lokomotiva za gorsko službo serija 180 avstrijskih zveznih železnic zamore ista vleči pri hitrosti od 28 km na uro.

Temeljna vrednost 1 prometne sposobnosti:

Smer Delnice: Župnek 5.7, Musil 3.0, Klodič 3.

Smer Kočevje: Župnek 7.0, Musil 2.5, Klodič 4.55.

Lokomotiva vleče torej na Župnekovi liniji skoraj dvakratno težo vlaka proti Delnicam kot na obeh drugih progah.

V nasprotni smeri more ista lokomotiva vleči skoraj trikrat več kot na Musilovi liniji in 1½krat več kot na Klodićevi liniji.

Pri skrbnem trasiranju in izbiranju nagibov se more to razmerje pri Župnekovi liniji popraviti še nadalje.

Pri enakem stanju osobja in prevoznih sredstev ima pa tudi čas vožnje veliko vpliva na prometno sposobnost.

Proračun prevožene tovorne množine na 1 uro:

Čas vožnje skozivozečega tovornega vlaka pri hitrosti 28 km na 1 uro: Župnek2.04, Musil 2.42, Klodić 3.27.

Priklopljeni tovor vlaka smer Delnice v cnah: Župnek 601.4, Musil 263.8, Klodić 316.5.

Množina prevoženega tovora v 1 uri v tonah: Župnek 238, Musil 97, Klodić 92.

Sorazmerje prevoženega tovora na uro: Župnek 3, Musil 1, Klodić 1.

Iz predstoječega izkaza je razvidno, da je prometna sposobnost Župnekove linije trikrat tako velika kot pri obeh drugih.

IV. Narodno gospodarska vrednost za prekoračene pokrajine.

Župnekova trasa pelje skoraj v vsej svoji dolgosti skozi ogromne gozdove, kateri se danes deloma sploh ne morejo izkoristiti ali pa jako pomanjkljivo, ker je konjska priprega predraga. Z izgraditvijo te proge dobi prebivalstvo stalno delo in zaslužek pri gozdnem delu in v lesni industriji. Podana je tudi mogočnost izkoriščanja rudninskih in premogovnih skladov, ki se v teh krajih pojavljajo.

Župnekova linija otvarja tudi tujskemu prometu divno visokogorsko pokrajino, polno krajinskih lepot. Ista veže celo vrsto krajev, ki ležijo danes jako oddaljeni od splošnega prometa.

Ostali dve trasi peljeta večinoma skozi pusti in nerodovitni kraški svet; prirastek tovornega blaga se iz teh pokrajin ne more pričakovati, ker tukaj ni lesnega bogastva, niti industrije, niti podzemeljskih zakladov (rudnin); in ker tudi ne pride ta pokrajina za turistični promet v poštev, bi ne imela ne Musilova in ne Klodićeva linija nikakega posebnega poživljajočega vpliva na pokrajine, katere prerežeta.

V. Vrednost za obrambo državne meje.

Vojaška vrednost Župnekove linije je izvanredno velika. Obrambna linija poteka sporedno z mejo in je mogoče isto držati z malimi silami, toda le tedaj, ako je dana primerna zveza z zaledjem. Cela Župnekova trasa je na pobočjih tako varno situirana, da jo sovražnik ne more videti in opaziti. Oddaljenost od 12 do 15 km od fronte se ne more označiti kot nevarno. — Tako se svojčas promet na Tirolskem pri Toblach-u in Innichen-u nikdar ni motil vzlic temu, da je dotična linija ravno tako blizu sovražnika stala, da se je direktno na njo videlo in da je ves čas ležala v sovražnem ognju.

Radi velike prometne sposobnosti je mogoče na tej (Župnekovi) liniji velike vojaške sile hitro premikati za fronto med Delnicami in Ljubljano.

Musilova linija je iz Snežnika vidna istotako kot državna železniška proga od Brod Moravic do Kupjak - predora.

Klodičeva linija spoh ne pride za obrambo Snežnikovega odseka v obzir.

Sklep.

Primerjanje teh treh zveznih linij med Kočevjem in Delnicami da sledeči rezultat:

V prometnih stroških je Župnekova linija daleko bolj ugodna, kot obe drugi liniji. Ti znašajo pri Župnekovi liniji eno tretjino stroškov in ½6 stroškov Klodičeve linije.

Tovorna sposobnost je pri Župnekovi progi trikrat tako velika kot pri obeh drugih.

Glede na sigurnost prometa ima Župnekova linija prednost pred drugima, istotako je njena narodno-gospodarska vrednost dosti večja kot ona Musilove in Klodićeve trase.

Župnekova linija je za obrambo Snežnikovega odseka v vojnem slučaju neobhodno potrebna.

Iz vseh teh dejstev je razvidno, da je Župnekova linija edino prava, ter se priporoča za izgraditev.

Wien, dne 30. maja 1927.

Brüder Redlich & Berger.

Dodatek.

Kot dodatek k predležečem izvedeniškem mnenju dostavljamo Vam po priliki cenjeni proračun gradbenih stroškov teh treh železniških zvez. Pri pominjamo pa, da je mogoče ugotoviti natančnejše stroške šele po izgotovljenju projekta.

Župnekova linija, gradbena dolžina 58.5 kilometrov; odprta proga 274,560.000 Din, predori 6.5 km 104,000.000 Din, skupno 378 milijonov 560.000 dinarjev.

Musilova linija, gradbena dolžina 52.0 km; odprta proga 218,064.000 Din, predori 224 milijonov 640.000 Din, skupno 442,704.000 dinarjev.

Klodićeva linija, 50 km; odprta proga 283 milijone 8.000 Din, predori 6.4 km 122 milijonov 880.000 Din, skupno 405,888.000 Din.

Medsebojno razmerje stroškov: Župnekova linija 1; Musilova 1.169; Klodićeva 1.072.

Po gornjem računu je Župenekova linija v gradbi najcenejša, Musilova linija je za 17% dražja, Klodićeva za 7%.

Wien, dne 30. maja 1927.

Bruder Redlich & Berger.

Balkanski položaj v italijanski luči.

r. s. — V Trstu, 5. oktobra.

Današnji italijanski listi objavljajo z velikanskim zadovoljstvom razgovor urednika pariške »L'Information« z grškim ministrom zunanjih stvari gospodom Mihalokopulosom, ki je baje dejal:

»Mi Grki vzdržujemo z Albanijo odnošaje dobrega sorodstva. Grška smatra tiranski pakt za diplomatsko sredstvo, ki samo po sebi ne more biti škodljivo. Veljal bo toliko, kolikor bi veljalo njegovo izvrševanje, toda Grška je vsekakor prepričana, da Italija nima nevarnih naklepov za Albanijo. V interesu balkanskega miru je, da da ostanejo tesno sporazumljene one balkanske dežele, ki so se ob strani zaveznikov borile v veliki vojni. Govorilo se je mnogo o nekem balkanskem paktu, toda politični položaj kaže, da ni mogoče v eni edinstveni obliki ali v splošnem paktu zediniti vseh balkanskih interesov, ker vsi ti interesi nimajo istega skupnega cilja. Kraljevina SHS nima svojih interesov samo na Balkanu, temveč tudi v osrednji Evropi in na Jadranu. Rumunska ima balkanske interese in svoje skrbi zaradi ruske meje, Turčija ima balkanske interese, ima svoje interese v Sredozemskem morju in v Aziji. Ta različnost interesov je vzrok, da je sklenitev enotnega balkanskega pakta zelo težka, ako ne že nemogoča, vsaj v današnjem položaju. Smatram pa, da se more priti do istega cilja, namreč do ustaljenja miru, z delnimi sporazumi, izdelanimi tako, da se morajo zavzeti in spraviti v sklad med seboj.« Gospod Mihalokopulos je še dostavil: »Naši odnošaji z velesilami Francijo, Italijo in Anglijo so tako prijateljski, kakor so bili pred vojno. Grška želi na vse mogoče načine prispevati k ustvaritvi mirnega mednarodnega ozračja.«

Kakor rečeno objavlja italijanski tisk z velikanskim zadovoljstvom to izjavo grškega ministra zunanjih stvari, ker pač ta izjava izključuje oni balkanski sporazum, ki bi enkrat za vselej zaprl Italiji vrata na Balkan in enkrat za vselej presekal njeno vmešavanje v balkanske stvari.

Italija je danes prava pravcata naslednica bivše habsburške monarhije v njeni balkanski politiki. Hujskanje enega balkanskega naroda proti drugemu, večni spori, v katerih bi se hotela nazivati kot posredovalka in pomirjevalka, nekak protektorat nad Balkanom ki naj bi odpiral na stežaj vrata tudi njeni gospodarski ekspanziji proti vzhodu: to je cilj italijanske politike in v tem smislu deluje ves današnji italijanski službeni in neslužbeni politični aparat, vlada, njeni organi, italijansko javno mnenje, italijanski tisk in vse, kar je ž njim v zvezi. Veleznačilen je v tem pogledu članek, ki ga je včeraj objavil tržaški »Piccolo della Sera«, datiran sicer iz Sofije toda spisan v uredništvu samem, ko je splošno znano, da oni »Boris«, ki ga je spisal, sedi v »Piccolovem« uredništvu s pravim imenom — Marka Druscovicha (Druškovića). Ta članek je tako značilen za italijansko presojo položaja na Balkanu, da v resnici zasluži, da ga vam podam v celoti. Glasi se takole:

»Šele par tednov je, kar se je zaključila neka doba pobratovanja med balkanskimi državami, ki naj bi se bilo po zatrjevanju jugoslovanskih listov vstvarilo v raznih oblikah ki gredo od tolikokrat nameravanega balkanskega »Lokarna« do neke vrste svete alijance jugoslovansko — bolgarsko — rumunsko — grške, seveda po predidoči vzpostavitvi monarhije v Atenah. Sestanek kralja Aleksandra s kraljem Borisom, do katerega naj bi bilo baje prišlo v Monakovem, naj bi bil dal verjetnost tem kombinacijam, češ, ker se je ta razgovor vršil na zelo tajen, skrivnostno romantičen način, se morejo obema vladarjema pripisovati kar najneverjetnejši načrti in sporazumi.

Jugoslavija je bila v polnem volilnem boju in si je pač lahko misliti, da je šlo za to, da se pozornost javnosti obrne v drugo stran, v svrho propagande. Volilni boj se je vršil v zelo težavnih notranje političnih prilikah, dočim pa je na drugi strani zaradi slabe letine pretila razsežnim predelom Kraljevine SHS zima z bedo in in lakoto. Da bi se mamili z obljubami, izjavami in programi celega kupa strank in strančic ter tisočerih kandidatov, ki so se bili med seboj, se je zdelo nespametno in zato so se zaleteli k stvari, ki naj bi obrnila pozornost javnosti drugam, na bodoči prospeh Jugoslavije, na porast njene veličine, moči in varnosti, kar naj bi ji vse prinesli fantastični sporazumi s sosedi. V Ženevi naj bi se bili za časa zborovanja Lige narodov pokazali prvi senzacijonalni sporazumi s sosedi. V Ženevi naj bi se bili za časa zborovanja Lige narodov pokazali prvi senzacijonalni uspehi spretnega Marinkovićevega dela. Bolgarski tisk, tudi tisti, ki je v stiku z vlado, ni zakrival svojega zadovoljstva na tem, da bi se ustvarilo mirnejše in prijateljsko sožitje med sosedi, ako tudi ni naravnost izražal soglasja z velikimi beograjskimi imperijalnimi načrti. Nekateri obmejni incidenti, ki bi bili v drugih časih v Beogradu izzvali ogorčenje in »ultimatum«, so se pokrili z molkom in to je v Bolgarih pobudilo domnevo, da se pričenja doba miru in sporazuma med njimi in Jugoslovani. Niso pa verovali v ta čudež Makedonci, ki v zbliževanju med obema državama niso videli drugega, ko ogroževanje svojih teženj po neodvisnosti ali vsaj avtonomiji, vsled česar so pojačili svoje teroristično delovanje.

V resnici so se od 13. do 30. septembra dogodili spopadi med srbskimi orožniki in bolgarskimi komiti v okolici Džumaje na Vardarju (?), potem atentat v hotelu »Novi Beograd« v Gjevgjeliji, potem železniški atentat med Udovim in Klisuro na progi Gjevgjelija — Solun in končno priprave, da se spusti v zrak srbski konzulat in srbska koncesija v solunski luki, ki so jih odkrile grške oblasti. Tem atentatom se pridružujejo še drugi, ki so jih javljali hrvatski listi: bomba, vržena proti orožniški postaji v nekem kraju v bližini Skoplja, ki je ubila enega orožnika, in dve bombi, vrženi proti častniškemu domu v Kočani, ki pa nista eksplodirali.

Ko so bile volitve v Jugoslaviji končane in se je zborovanje v Ženevi zaključilo brez uspehov, s katerimi se je bahal srbski tisk, evo vam Beograda zopet s svojimi protesti na naslov bolgarske vlade, kateri je nalagal odgovornost za delovanje bolgarskih komitskih čet. Dobri kralj Boris, o katerem so pravili, da bi bil celo pripravljen odreči se kroni, da bi napravil uslugo jugoslovanskemu kralju, je po svojem bivanju v Monakovem in Parizu šel tudi v London in potem v Firence, Napolj in končno celo tudi v Rim, kjer je posetil italijanskega kralja in je imel dolge prisrčne razgovore z Mussolinijem. To so dogodki, ki ne samo da podirajo jugoslovanske upe, temveč jih Beograd v sedanjem trenutku nikakor ne more odpustiti. Odtod torej ogorčena pisava listov in energični diplomatski protesti. V tej razvnetosti se skuša položaj celo kar najbolj zaplesti, vsaj v listih, in govori se o energičnem kolektivnem koraku Jugoslavije in Grške in o odpoklicu jugoslovanskega poslanika v Tirani, češ, da se je ugotovilo, da se makedonsko komitske čete ne zbirajo samo na Bolgarskem, temveč tudi na albanskih tleh in da od tamkaj vdirajo na jugoslovansko ozemlje.

Bolgarska vlada in tisk seveda odklanjata vsako odgovornost za te atentate, ki jih obžalujeta. Metalci bomb da se ne smejo iskati na oni strani meje na Bolgarskem in v Albaniji, temveč na jugoslovanskem makedonskem ozemlju, kjer prebivalstvo, zatirano po jugoslovanskih oblastih in orožnikih, v svojem protiodporu pripravlja atentate tem bolj

pogostoma, čim hujši je je srbski pritisk. Bolgarski listi navajajo, kako se prebivalstvo v masah meče v zapor, kako se zlostavljajo makedonski dijaki in prebivalstvo, o katerih se sumi, da niso zvesti Beogradu. In dočim se z ene strani v Beogradu trdi, da je bolgarska vlada odgovorna za atentate, in se zagotavlja, da ima atenska vlada v rokah dozila, ki neizpodbitno dokazujejo zveze sofijske vlade z atentatorji, se z druge strani v opravičbo aretacij in preganjanja osumljenega prebivalstva v jugoslovenski Makedoniji to prebivalstvo obdolžuje atentatov in so bili samo v Gjevgjeliji vrženi v ječo en lekarnar, župan, trije ali štirje trgovci, en železniški uradnik, gostilničarji, spediterji, izvoščki in delavci, vsi zato, češ, ker so ali sodelovali pri atentatih ali pa jih pospeševali.

Ljapčev in Burov, katera Makedonci obtožujejo jugoslavofilstva in izdajstva, sta ogrožena od dveh ognjev: iz Beograda in od makedonskih organizacij, katere se upajo spominjati, kako je končal Stambolijski, ko je mislil, da se more v svrho sprijaznenja z Beogradom upreti Makedoncem.

Ni verjetno, da bi po tolikih dokazih dobre volje s strani bolgarske vlade Beograd in Atene hotela stvar gnati do konca, toda dogodki zadnjih dni dokazujejo, kako vsako prizadevanje za zbližanje med balkanskimi državami zadeva ob nepremagljive težave, ob katerih se izjalovlja, a obenem ogroža oni notranji mir in konsolidacijo, za katera se sofijska vlada trudi že leta in leta.

Razkosana Makedonija, ki naj bi bila tvorila nekako jamstvo balkanske sloge, je postala vsled trdovratnosti, s katero Makedonci branijo svoj obstanek in zahtevajo svoje pravice in svobodo, trajna iskra, ki more zanetiti nove požare in nove zaplete. In če bi se moralo tudi še dalje obračunavati med tistimi, ki so neposredno prizadeti, bi nevarnost ne bila bogve kako velika, ker je na Balkanu vojno stanje takorekoč normalno stanje, že nekaj desetletij sem; toda ali ne bi morda danes kak balkanski spopad bolj ko kedaj ogrožal evropskega miru?«

Na tak način torej italijanski tisk predstavlja italijanski javnosti položaj na Balkanu in je popolnoma razumljivo, da potem ne najdete Italijana, ki bi ne bil prepričan, da je Italija ne samo poklicana temveč naravnost primorana, da igra to vlogo posredovalka in pomirjevalca, v prid tako splošno zaželjenemu in potrebnemu evropskemu miru. Priznati jim je treba, da v resnici znajo delati za svojo korist!

Dnevne vesti.

»PROSVETNI BIRO«.

Poleg ministrstva za prosveto imajo v Beogradu še poseben »prosvetni biro« v Makenzijevi ulici št. 40. Ta »prosvetni biro« razpošilja uradnikom sledeči poziv:

P. T.

Znano Vam je, koliko časa in denarja stane pot v Beograd, če hoče kdo tam opraviti svoje posle, zlasti z ozirom na našo počasno in precj komplicirano upravo.

Da v tem oziru olajšamo posle vsem zainteresirancem, zlasti onim, ki imajo kaj opraviti v kakšnem ministrstvu ali v kakšnem uradu, smo ustanovili »Prosvetni biro«.

V »Prosvetnem biro«-ju dela več naših priznanih prosvetnih in drugih oseb: učitelji, advokati itd., ki jamčijo za točne in zanesljive informacije.

»Prosvetni biro izvršuje sledeče posle:

1. Obvešča o prošnjah, pritožbah, o napredovanjih, o imenovanih in o vseh zadevah, ki spadajo v področje državnih uradov;
2. regulira penzije, predujme, invalidnine, potne stroške, prošnje za državljanstvo, dokumente o dovršeni službeni dobi itd.;
3. daje starišem vsa pojasnila glede šol, šolnine in privatnih izpitov;
4. po potrebi preskrbi »Prosvetni biro« tudi advokate ali druge strokovnjake.

Vse te posle opravlja »Prosvetni biro« proti zelo skromni nagradi in sicer:

a) Za navadne informacije, n. pr., če je akt že vpisan ali kaj se je že naredilo — 100 dinarjev.

b) Za večje in obsežnejše posle po pogodbi.

Za vsak posel je treba poslati denar naprej.

Mislimo, da bi bilo prav in koristno, če bi država ta »Prosvetni biro« podržavila in ga izpremenila v »ministrstvo za posredovanje pri ministrstvih.«

— **Zveza mest Jugoslavije.** Ker vlada pravilnika Zveze mest še do danes ni potrdila, odpotuje te dni zagrebški župan arhitekt Heinzel, ki je bil, kot znano, izvoljen za predsednika zveze, te dni v Beograd k notranjemu ministru v svrho da odobritev urgira. Odobritev pravilnika je predpogoj za sklicanje redne glavne skupščine. Na skupščini bo izvoljena stalna uprava zveze na tri leta. Sedež zveze bo prva tri leta, kot smo poročali, v Zagrebu.

— **Dva podmornika za našo državo dograjena v Angliji.** Iz Londona poročajo: V ladjedelnici »Armstrong« ob reki Tine sta bila dograjena dva podmornika »Habri« in »Neboja«, ki ju je naročila jugoslovenska vlada. Tekom tega meseca pripeljejo oba podmornika v Portland, kjer ju bodo oborožili s torpedi.

— **Občinske volitve v Mariboru in v Ptuju.** V »Uradnem listu« št. 103 z dne 6. t. m. so razpisane občinske volitve v Mariboru in v Ptuju. V Mariboru se vrše občinske volitve v nedeljo 18. decembra, v Ptuju pa 4. decembra. V Mariboru je izvoliti 41 odbornikov in 41 namestnikov, v Ptuju pa 25 odbornikov in 25 namestnikov. Maribor ima 11 volišč, Ptuj pa 3.

— **Stanovanjsko sodišče I. stopnje v Ljubljani naznanja,** da se bodo razprave za dodelitev stanovanj vršile dne 10., 11., 12., 13. in 14. oktobra t. l. Razpis 31 stanovanj, ki se bodo nakazovala, je nabit na uradni deski stanovanjskega sodišča — soba št. 6. — kjer se vlagajo prošnje za ta stanovanja.

— **Kmetijske šole v Sloveniji prevzameta oblasti.** Ministrstvo poljoprivrede in voda je poslalo na vse oblastne odbore predlog glede prevzema kmetijskih šol od strani oblastnih skupščin. Ljubljanska oblast naj bi prevzela kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu in v Škofji Loki, mariborska pa kmetijski šoli v Mariboru in v Št. Jurju ob južni železnici v popolno upravo. Ministrstvo bi si pridržalo samo nadzorstvo.

— **Direktna telefonska zveza Rogaška Slatina — Budimpešta** je vzpostavljena. Pogovori se vrše preko telefonske centrale v Zagrebu. Telefonska pristojbina za enkratni pogovor znaša 3.60 zl. frankov. Za pozivnico je plačati 1.20 zl. fr.

— **Planincem v vednost.** Erjavčeva koča na Vršiču (1523 m) ostane odprta vsako soboto in nedeljo ter na praznike in dneve pred prazniki. Koča bo v teh dneh oskrbovana kakor v letnem času. Poset koče je priporočljiv radi lahkega dostopa (2 uri iz Kranjske gore) posebno v jesenskem in zimskem času, ko je večina planinskih koč zatvorjenih. Kakor nam javlja oskrbnik koče, ne delajo sedaj Italijani pri izletih na Mojstrovko in pri prekoračenju meje nobenih težav. Kdor hoče uživati vso lepoto naših gora in dolin v jesenskem in zimskem času, naj se potrudi na Vršič in ne bo mu žal.

— **Gradbena direkcija** opozarja vse interesente na I. ofertalno licitacijo za montiranje, barvanje in izvršitev kolovoza železnega mostu preko zapadne Morave pri selu Jasika na državni cesti Kragujevac—Kruševac, ki se vrši 2. novembra 1927 v računskem oddelku Min. Gradjevin v Beogradu. Proračunjena vsota 1,106.027.44 Din. Natančnejši pogoji so razvidni iz razglasa, ki je nabit na uradni deski pri Gradbeni direkciji v Ljubljani, Turjaški trg 1-I.

— **Otvoritev nove šole v Bevkah pri Vrhniki.** V Bevkah pri Vrhniki bodo otvorili dne 16. oktobra 1927 novo šolsko poslopje. Na dan otvoritve bodo pogostili šolsko mladin, popoldne pa bo šolarska veselica.

— **Razpisano mesto.** Pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani je razpisano mesto sodnega svetnika. Prošnje je vložiti do dne 26. t. m.

— **Iz veterinarske službe.** Oblastni veterinarski referent pri velikem županu podonavske oblasti Hugon Turk je trajno upokojen.

— **Iz železniške službe.** Upokojeni so železniški uradniki: Josip Zorec, uradnik I. kategorije pri direkciji drž. železnic v Zagrebu, uradniki III. kat. Franc Tertnik, Edvard Križnik, Simon Mlaker, Ivan Ogorevc, Alojzij Jerše, Rudolf Kocman, Franc Kovačič, Franc Kranjc, Miha Slanič, Franc Gregorec in Jakob Macarol ter uradnica Leopoldina Grilc, vsi pri direkciji drž. železnic v Ljubljani.

— **Pozor, telefonska cenzura v Trstu in Julijski Krajini.** V zadnjih dneh je nastavil tržaški prefekt 25 uradnikov z nalogo, da poslušajo vse telefodske pogovore in jih stenografirajo. Toliko v ravnanje našim ljudem.

— **Zakaj je ustavila tržaška prefektura slovenski tednik »Novice«?** Tržaška prefektura je ustavila tednik »Novice« in to radi dveh člankov, ki nosita naslov »Zgrešena modrost« in »Noč in dan«. Prvi članek zgrešena modrost« opisuje in biča nekdanji šolski sistem na Primorskem, ki je s palico vtepal slovenskim otrokom v glavo znanje nemščine. Drugi članek »Noč in dan« pa govori o Primožu Trubarju, ki je že takrat uvidel, da se mora ljudem pisati in govoriti edino le v njihovem jeziku.

— **Veterinarski kongres balkanskih držav.** V sredo 5. t. m. je bil v Angori otvorjen veterinarski kongres balkanskih držav. Kongres je otvoril turški poljedelski minister Saboi-bej. Zastopane so bile sledeče države: Turčija, Grška, Jugoslavija, Bolgarija in Rumunija. V svojem govoru je izrazil turški poljedelski minister nado, da bo posvečeno vse delo na kongresu raznim važnim gospodarskim in socijalnim vprašanjem. Govorili so nato še posamezni zastopniki raznih držav, nakar sta bili izvoljeni dve komisiji. Prva se bo bavila z vprašanji raznih živalskih bolezni, druga pa z vprašanji, ki se tičejo mej med posameznimi državami.

— **Nov planet?** Observatorij v Kapstadtu (Južna Afrika) poroča, da je odpril nov planet, ki kroži izven Neptuna okrog solnca. Planet je oddaljen — kot poročajo — od nas 70 krat toliko, kolikor je od nas oddaljeno solnce.

— **Škrlatinka v Varaždinu.** V preteklem tednu se je škrlatinka v Varaždinu tako razvila, da je ukinjen na vseh ljudskih šolah pouk. V sredo so ukinili pouk tudi v IV. gimnazijskem razredu.

— **Kaznenčeva tragedija.** Tomić iz Djakova je bil pred leti zaradi raznih deliktov obsojen na več let ječe. Kazen je odsedel v jetnišnici v Lepoglavi. Moževo odsotnost je docela izrabila njegova žena Eva. Ko se je vrnil Tomić domov, so mu vaščani takoj povedali, da mu je bila žena nezvesta. Varani mož je poklical ženo na odgovor. Ona je seveda vse tajila. Ker pa mož le ni odnehal z izpraševanjem, je sklenila napraviti neznosnim razmeram konec. Pred dnevi je skočila v Kanal in utonila.

— **Smrtne obsodbe zaradi protikomunističnih izgredov.** Iz Rige poročajo, da je prišlo te dni v Ukrajini do manjših prask med policijo in demonstranti, ki so vzklikali proti komunistom. Več demonstrantov je bilo aretiranih. Vojno sodišče je 5 izgrednikov obsodilo na smrt. Smrtna obsodba je bila takoj izvršena. 5 demonstrantov je bilo obsojenih na dosmrtno ječo.

— **Strašna družinska tragedija.** V Doboju se je v četrtek popoldne odigrala strašna družinska tragedija. Vojni invalid Miroslav Tür, ki je med vojno oslepel na eno oko, je kuhal žganje. Nesreča je hotela, da je mu je brizgnilo nekoliko vrelega žganja v drugo oko ter je Tür vsled tega popolnoma oslepel. Ko je žena zvedela o nesreči, je zgrabila svoje otroke ter ž njimi v divji blaznosti zbežala na bližnji most, jih po vrsti pometala v vodo in končno tudi sama skočila v deroče valove. Mati in otroci so našli v narasli reki smrt. Ko so možu povedali o ženinem činu, se je ustrelil.

— **Štirinajstletna junakinja.** Iz Pariza javljajo, da je opravljala 14letna deklica Renée Chossette celo uro službo čuvaja in je na ta način preprečila nebroj železniških nesreč. Očeta je namreč 1 uro popreje povozil vlak, deklica pa je kljub težki nesreči opravljala naporno službo. Vlada je mlado junakinjo odlikovala z bronasto svetinjo, »Gaulois« apelira na javnost, da vzame deklico v oskrbo, da se ji na ta način zasigura bodočnost.

— **Sovjetske čete obstreljevale Besarabijo.** V Ukrajini, blizu Besarabije, so bile velike vojaške vaje sovjetske vojske. Več granat je padlo na besarabsko ozemlje in napravilo mnogo škode. Ljudstvo je iz previdnosti zbežalo iz svojih domov. Zadevo preiskuje sedaj rusko-rumunska komisija.

— **Po enajstih letih.** Skupina hribolazcev je našla na Marmolati okostnjak avstrijskega vojaka. Poleg okostnjaka so našli dobro ohranjeno listnico, denarnico in uro. Ugotovili so, da je padli vojak Ivan Kolniga, ki je služil v 1. bataljonu 30. polka. Oblasti sodijo, da je vojak padel leta 1916.

— **Prva žena na Kilimandžaru.** Nedavno je bilo javljeno v London, da se je Londončanka gospodična Sheily Macdonald vzpela na najvišji vrh Kilimandžara. Sheily Macdonald je prva ženska, ki je bila na vrhu omenjene gore. Kilimandžaro ima dva vrhova: Mavenzi Kibo je visok 19.720 čevljev in Mavenzi pa 17.700 čevljev. Gospodično Macdonald je spremljal na potu major Lenose. Izhodišče za vstop na Kilimandžaro jim je bila Mangosa.

— **Dunaj obišče 125.000 pevcev.** Kot javljajo z Dunaja, nastopi tam meseca julija prihodnjega leta 125.000 pevcev. Med pevci bodo tudi gosti iz Amerike. Na Jezuitskem travniku v Pratru se zgradi pevska dvorana, ki bo stala blizu 10 milijard Ka.

— **Tri in pol letni deček rešil dvema deklicama življenje.** Kot poročajo berlinski listi, je tri in polletni Oskar Müller v kratkem času rešil življenje dvema deklicama, ki sta se potapljali. Druga deklica, ki jo je potegnil iz vode, je imela komaj eno leto in pol. Prijel jo je za uho in potegnil neustrašeno na suho, dočim je ostala otročad kričala na vse pretege.

— **Smrtni skok z žične železnice.** Iz Kitzbüchla na Hamerkamm se gradi žična železnica. Pri gradnji je bil zaposlen med drugimi tudi Roman Karfel. Te dni so ga odslovili od dela. Ko je vozil še poslednji voz materjala, se je vrgel na najbolj opasnem mestu v globino. Njegovega trupla še niso našli.

— **Nobile proti Amundsenu.** V Berlin je prispel general Nobile, ki hoče predavati ter v svojem predavanju pobijati Amundsenove trditve, ki jih je napisal v zadnji svoji knjigi. Izjavil je, da hoče dokazati, da ima mnogo zaslug za raziskovanje severnega tečaja.

— **Nezgoda sobarice Aste Nielsen.** Ob priliki snemanja filma »Opasna doba«, v katerem je nastopala Asta Nielsen v glavni vlogi, se je pripetila njeni sobarici težka nesreča. Hotela je svojo gospodarico ogrniti z ogrinjalom, pri tem se je pa tako nesrečno okrenila, da jo je zagrabil propeler aeroplana, ji razmesaril levo roko ter težko ranil glavo.

— **Velika železniška nesreča pri Carigradu.** 15 km od Carigrada je skočil te dni neki brzovlak s tira. Vseh 13 vagonov se je prevrnilo in razbilo. 6 oseb je mrtvih, veliko število težje ali lažje ranjenih.

— **Pseudo-duhovnik poročil 800 parov.** V mestecu Serrimal blizu Rio de Janeiro so te dni policijske oblasti aretirale častitljivega »duhovnika« Don Jose Urtuiza Ramosa. Imenovani je bil pred leti dušni pastir v navedenem mestecu ter užival splošno spoštovanje. Jasno je, da je bilo ljudstvo razburjeno do skrajnosti, ko je zvedelo o »nesramnem« postopanju policije. Razburjenje pa je pri ljudeh doseglo svoj višek, ko se jim je povedalo, da »častitljivi duhovnik« ni bil duhovnik, temveč navaden — zločinec. Najbolj ozlovoljeni so bili — ne vsi — zakonski pari, ki jih je lažnjivi duhovnik poročil. Vse poroke so seveda neveljavne in treba bo, da »zakonci« stopijo še enkrat pred oltar in izrečejo svoj »da«, ki jih na veke združi.

— **»Zvonček«,** I. letošnja številka je izšla s sledečo vsebino: 1. Andrej Rape: Pastir. Pesem. 2. Juraj Jurajević Dovški Bržot pripoveduje I. Zakleta. Pravljica z dvema podobama. 3. Ernest Tiran: Noč. Pesem. 4. Dr. Fr. Zbašnik: Ptičica v kletki. Povest. 5. Albin Čebular: Ajdove njive. Pesem. 6. Fr. Merljak Tato, zlatna majko mamice! Povest s podobo. 7. Albin Čebular: Ob studenčku. 8. Fr. Ločniškar: Naša kozica. Pesem s podobo. 9. Neosvobojeni brat: Magdalenska gora nad Gospo Sveto. Opis z dvema podobama. 10. Sava Radić: Mirt Iskre in kresnice Pametnice. 11. Pouk in zabava. 12. Kotiček gospoda Dobropoljskega. 13. V XXIX. leto. — Ta mladinski list vsem ljubiteljem mladinske književnosti in staršem pa najtopleje priporočamo.

Ljubljana.

1— **Smrt utopljenca Janeza Pestotnika pojasnjena.** Dne 17. septembra sta sedela v gostilni »Pri žabi« na cesti dveh cesarjev brata Janez in Pavle Pestotnik. Razven njiju se je nahajalo v gostilni več delavcev bližnje opekarne Stavbne družbe. Ob kupicah žganja sta se jela v pozni noči brata prepirati. Kmalu nato sta zapustila skupaj gostilno. Od tedaj je Janez izginil. Dne 29. so ga našli v Strženu (Malem grabnu) v bližini Erbežnikovega mostu. Splošno se je domnevalo, da je padel Janez v pijanosti sam v takrat narasli Stržen. Ker pa so jeli govoriti delavci, ki so bili priče prepira med njim in njegovim bratom, da je utegnil Janeza pahniti v vodo njegov brat, se je zainteresirala za zadevo policija. Pa par dni trajajočem poizvedovanju je policija Pavleta Pestotnika aretirala.. Dečko, ki je nastopal po umoru prav spretno ter aretiran sprva odločno tajil, je predvčerajšnjim ponovno zaslišan od g. policijskega nadzornika Močnika priznal, da je pahnil v kritični noči svojega brata on v vodo. Po tem priznanju je oddala policija bratomorilca sodišču.

1— **V restavraciji »Ljubljanski dvor«** se je pričela včeraj sezona morskih rib. Točijo se najboljša vina in tudi letošnja portugalka. Specialiteta pristni kraški teran. Vsak večer od pol 8. naprej igra salonski orkester. Vstopnine ni. Odprto do 1. ure ponoči. Za obilen obisk se priporoča restavrater Pupovac.

1— **Medklubska jubilejna koles. dirka,** v proslavo 40 letnice obstoja slov. kolesarstva se vrši v nedeljo dne 9. oktobra t. l. na progi Ljubljana—Vransko—Ljubljana km 100. Start izjemoma za to dirko točno ob 12. uri na Kongresnem trgu pred Nunsko cerkvijo, preko Selenburgove ulice in Dunajske ceste. P. n. občinstvu se bode nudila ugodna prilika, opazovati dirko, vsled česar se uljudno prosi, da bi se za kratek čas umaknilo v Selenburgovi ulici na hodnike, kakor hitro bodo kontrolni motociklisti otvorili dirko. Ob pol 3. uri promenadni koncert godbe Dravske div. oblasti na cilju pred gostilno Kačič na Dunajski cesti pri km 1.250. Rediteljem na cilju se je najstrožje pokoriti, ker le na ta način bode omogočen vidni potek dirke za vsakega poseznika. Po dirki razglasitev rezultatov dirke na vrtu gostilne Kačič. Dne 5. novembra t. l. kot zaključek proslave 40 letnice sportni večer s koncertom godbe Dravske div. oblasti in razdelitvijo nagrad v dvorani Kazine. — Medklubski odbor.

1— **Za zdravje otroka** naj položi vsakdo svoj obulus v soboto in nedeljo, t. j. 8. in 9. t. m., na cvetlični dan »Atene«.

1— **Mestna zastavljalnica naznanja,** da se vrši tomesečna dražba v februarju 1927 zastavljenih predmetov v četrtek 13. t. m. ob 15. uri v uradnih prostorih v Prečni ulici.

1— **Za zdravje otroka** bi dal često človek vse, spomni se pa tega, ko je že prekasno. Skrb za zdravje otroka mora spremljati mlado življenje že od prvega dne. S pažnjo za zdravje odvrnemo bolezen. Gradimo otroška igrišča, polnimo telovadnice, urejujmo zdravstvene zavode, širimo higijeno z besedo in tiskom! Vse to nam bo pa mogoče, če imamo zadostno denarnih sredstev. Zato prosimo ljubljansko občinstvo, da ne odvrača požrtvovalnih nabiralk v soboto in nedeljo, t. j. 8. in 9. t. m., na cvetlični dan »Atene«.

— **Angleško sukno** za moške obleke najfinejše kvalitete dobite po solidnih cenah pri FRANC-U PAVLIN-U, Gradišče 3.

Celje.

c— **Na včerajšnji seji,** ki jo je sklical srezki poglavar o zadevi regulacije Hudinje, se je sklenilo, da se z delom začene. Stroške, ki znašajo okroglo 1 milijon dinarjev, bodo krili mestna in okoliška občina, Šoštanj vas in nekateri večji obrati. Vojaška oblast pa da delovne moči na razpolago.

c— **Hlapci.** (Premijera.) Režija in inscenacija V. Bratine. Za včerajšnjo premijero je vladalo veliko zanimanje. Gledališče je bilo polno in če bo tako pri vsaki predstavi, kar bi bilo želeti, ne bo v nevarnosti za svoj obstoj. Preobširno bi bilo, da bi se dotaknili vseh vlog, izberemo le nekatere. G. Pfeifer je bil v vlogi duhovnika neprekosljiv; sicer nam ni podal toliko podeželskega župnika, kakor višjega dostojanstvenika, kar pa še iz vloge same odseva. Igra g. Gradišnika (Jerman) je bila vseskozi simpatična, občutena in toplo podana. Njegov antipod Komar pa je našel v g. Percu najhvaležnejšega igralca. Bratinova kreacija pijanca Piska ostane nepozabna. Tudi pedanten kritik mu ne bi mogel očitati le malce pretiravanja. Mislim, da bi človek pri njegovi igri pozabil na zobobol. In božjepotnik Nace g. Zemljič s svojim kratkim in tako učinkovitim nastopom. — Cankar bi mu gotovo privoščil daljšo vlogo, če bi ga gledal. Izmed dam, ki so vse lepo vršile svoje vloge, nam je posebno prijala Lojzika (ga. Vorbachova), medtem, ko je gdč. Lovreševa (Geni) pokazala precejšnjo rutino. Pa tudi vsi ostali, nadučitelj (Velušček), Hvastja (Bele), zdravnik (Sadar), Kalander (Žabkar) itd., so močno imponirali. Študentova preveč pretirana hoja nam pa ni prijala in vzbujala bolj mučen utis. Igra je bila podana v tako harmonični celoti, da bi eventualnih nedostatkov niti ne mogli poudariti. — M. R.

INTERESANTNA IZJAVA GLEDALIŠKIH IGRALCEV.

«Udruženje gledaliških igralcev kraljevine SHS», pod najvišjim pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Aleksandra I., mestni odbor Ljubljana, je prejelo dne 6. oktobra t. l. telefoničnim potom iz Beograda, od g. upravnika ing. R. Kregarja, pod pretnjo najstrožje disciplinarne preiskave poziv, da javno prekliče oziroma obžaluje netočna časopisna poročila o poteku in zaključku občnega zbora, ki se je vršil dne 25. sept. t. l. Z ozirom na ta poziv odgovarja organizacija kot sledi:

Organizacija smatra za svojo pravico, da sme v svobodni državi svobodno razpravljati in delati zaključke o stvareh, ki so vitalnega pomena za njeno članstvo. Organizacija je oblastno priznana in ima vsled tega tudi pravico, da vrši svoj občni zbor v navzočnosti tiska. S poročili samimi je organizacija le toliko v zvezi, v kolikor so poroče-

valci črpali svoje mnenje in svoje utise iz poteka občnega zbora. Vsled tega organizacija kategorično odklanja, da bi odgovajala za kako eventualno netočnost časnikarskega poročila in smatra tak poziv g. upravnika «Udruženju» kot popolnoma neutemeljen.

V kolikor se je potek občnega zbora vršil tudi v smeri, da se je ugotovilo nezadovoljstvo članstva glede njegovega položaja pod novim g. upravnikom in ki je v očitnem nasprotju z obljubami in izjavami g. upravnika predno in ko je to mesto zasedel, smatra odbor na podlagi ponovnega pooblastila in izraženega zaupanja na sestanku celokupnega članstva (organiziranega in neorganiziranega) dne 3. oktobra t. l. za potrebno, da izjavi, da za vse dejansko iznešene ugotovitve v popolnem soglasju članstva odgovarja in v popolni meri vzdržuje. »Udruženje gledaliških igralcev« Ljubljana.

OGLED TOVARNE JOSIP KUNC IN KOMP. LJUBLJANA.

V četrtek popoldne so si ogledali ljubljanski novinarji na povabilo lastnikov tovarne Josip Kunc in Konp., ali kakor se kratko naziva »Ikkolj«, njeno podjetje in bili globoko presenečeni nad njeno popolnostjo in dovršenostjo. Nihče ne bi mogel na prvi pogled tega verjeti, če pogleda staro poslopje bivše cukrarne tam doli za Ljubljanico ob Šentpeterskem mostu, kjer so preživeli svoje najžalostnejše in najbolj radostne dneve številni naši najboljši pisatelji in pesniki, med njimi tudi naša »moderna«, Kette, Murn, Cankar in Župančič, Golar in drugi.

Podjetje je preuredilo lokale in jih opremilo tako, da odgovarjajo v popolni meri modernim in higijenskim zahtevam. Zaposluje stalno 250 delavcev in delavk, katerih je pretežna večina iz Ljubljane in okolice. Med njimi so le štirje tujci, ki so pa neobhodno potrebni strokovnjaki. Vse ostalo delavstvo je pustila firma sama izobraziti, deloma v tukajšnji tovarni, deloma v inozemstvu. Med zadnjimi se nahaja tudi slikar Klemenčič, ki dela osnutke za različne desene, tako da ima firma sama originalne vzorce, ki uspešno tekmujejo z najboljšimi inozemskimi fabrikati.

Tovarna Kunc je nastopila s tem svojim povabilom pri nas kot prvo podjetje, ki je spoznalo važnost novinarskega stanu in potrebo čim ožjih stikov z njim. Novinarjem je bila notranjost tovarne novo, važno odkritje, ker oni sami niso imeli pojma, — kako naj ga ima potem širša javnost — o veličini in zmožnosti tega našega največjega podjetja te stroke, še manj pa o mnogovrstnosti izdelkov.

150 najmodernejših strojev za pletenje, virkanje in tkanje dela neprestano od ranega jutra do noči.

Najzanimivejše so raznovrstne statve od najmodernejšega sistema do najprimitevnejših statov, kakoršne so bile v uporabi že pred 300 leti. Na teh primitivnih statvah se izdelujejo žanilijaste (Shenille) ženske rute za ogrinjanje (takovzv. kocke), ker bi moderni stroji žanilijo zmečkali in raztrgali. Rute so zanimive tudi v etnografskem oziru, ker jih izdeluje tovarna po različnih krajevnih okusih in razmerah. Tako na pr. izdeluje rdeče rute, ki so obneem najcenejše, za južne kraje naše države (Macedonija in južna Srbija), za Bačko in Banat samo s franžami, za Štajersko in Prekmurje pa s širokimi volnenimi čipkami. Prepričali smo se o prvovrstnosti, solidnosti in lepoti izdelkov.

Najbolj nas je pa presenetil oddelek, kjer izdelujejo najmodernejše puloverje, žemperje in sviterje. Tako blago kot smo ga videli, smatra javnost v trgovinah le za importirano, deloma angleško, deloma dunajsko. Videli smo vzorce, ki bodo šele to zimo prišli v modo. Javnosti tudi ni znano, da tovarna producira najfinejše kravate, ne samo pletene, temveč tudi tkane v najtežjih svilah.

Tovarna v resnici izdeluje vse, kar spada v njeno stroko, od okusnih imitacij gobelinov do pisanih otroških čepic s čopki.

Podjetje se je tako razširilo, da lahko krije potrebe cele naše države. Po solunskem veselejmu, kjer je tvrdka Kunc tudi razstavila, je dobila od grških trgovskih krogov povabilo, da se interesira za uvoz v Grčijo.

Za popravila strojev in drugega pohištva ima lastno mehanično delavnico. Vse potrebščine, ki jih tovarna v svojem obratu potrebuje, na. pr. kartonaža itd., naroča le pri naših domačih podjetjih.

Po ogledu obrata, ki so ga v skupinah vodili lastniki firme osebno, so priredili gostom v tovarniški kantini zakusko, tekom katere se je eden šefov zahvalil novinarjem za obisk in ko je zvedel, da obstoji tudi enotna strokovna novinarska organizacija, poklonil isti lep dar 3000 dinarjev. V imenu Novinarskega udruženja, sekcija Ljubljana, se mu je zahvalil njen predsednik g. Virant in ga zagotovil, da bo podjetje po štatutih organizacije izvoljeno za njenega ustanovnega člana.

Dopisi.

Trbovlje. Samaritanski tečaj Trboveljskega odbora Rdečega križa SHS. V tečaj se je vpisalo nepričakovano visoko število tečajnikov. Sprejelo se je 116 oseb in sicer 58 moških in 58 žensk. Ostale je moral odbor vsled previsokega števila za letos odkloniti; nesprejeti pridejo za prihodnji tečaj v poštev. Trboveljski odbor Rdečega križa je vzradoščen, da se je v tečaj oglasilo toliko človekoljubnih Trboveljčanov vseh, ki so pokazali, da jim je za moralni in zdravsivetni vzid celega našega naroda, kajti v zdravju je napredek in blagor državljanov. Tečaj se bo delil na moški in ženski oddelek. Moški oddelek šteje 58, ženski 58 tečajnikov. Tečaj se vrši na deški osnovni šoli Trbovlje-Vode vsak torek za ženske, vsak petek za moške, in sicer od 7. do 9. ure zvečer do konca tečaja. Ženski oddelek se otvori 18. oktobra, moški pa 21. oktobra 1927 ob 7. uri zvečer. — Trboveljski odbor Rdečega križa SHS.

Sport.

Proslava 40 letnice slovenskega kolesarstva. Jubilejna medklubska kolesarska dirka, za prehodni pokal, poklonjen po bivših članih »Kluba slov. biciklistov Ljubljana 1887«, se vrši v nedeljo dne 9. oktobra t. l. na progi Ljubljana — Vransko — Ljubljana km 100. Start ob 12. uri na Kongresnem trgu pred Nunsko cerkvijo, na kar se cenjeno občinstvo opozarja, ker bode imelo izredno priliko opazovati razvoj tekme. Na cilju, Dunajska cesta pred gostilno Kačič, ob 14. uri 30 min., promenadni koncert godbe Dravske divizijske oblasti. Za p. n. občinstvo bodo na cilju sedeži na razpolago. Dirka se vrši ob vsakem vremenu — Medklubski odbor.

Medklubski odbor opozarja vse dirkače, da se javijo v nedeljo zjutraj ob 10. uri na cilju v gostilni Kačič. Točno ob 10.45 skupni odhod v dirkalnih dresih na start v Zvezdi. — Vodja dirkačev.

Medklubski odbor opozarja prijavljene dirkače, da se javijo točno ob 10. uri dopoldne na cilju v gostilni Kačič, kjer se izvriš razdelitev dirkalnih številk in ureditev prijavnine. Skupni odhod na start v Zvezdo v dirkalnih dresih točno ob 10 uri 45 min. Strogo obvezno za vse dirkače. Sestanek vodstva dirke in funkcijonarjev v nedeljo točno ob pol 11. uri v kavarni Zvezda ter prosi odbor sigurne in polnoštevilne udeležbe. Zajedno pozdrav došlih gostov. — Medklubski odbor.

DERBY (ZAGREB) : ILIRIJA.

V nedeljo ob 15.30 na igrišču Ilirije.

Izza državnih prvenstvenih tekem Ilirija : Gradjanski in Ilirija : Hašk gostuje v nedeljo v Ljubljani z Derbyjem prvič zopet gost iz Zagreba, na katerem se more reelno presojati sedanja kvaliteta zagrebškega nogometa. Nedavna prijateljska tekma Hašk: Primorje ni dala prave slike, ker je nastopil Hašk z zelo oslabljenim moštvom. Nedeljska tekma med Ilirijo in Derbyjem, v kateri igrata oba kluba kompletna, pa daje lepo priliko za primerjanje našega podsaveznega prvaka z enim izmed danes priznanih reprezentantov Zagreba, v izvestni meri torej za primerjanje našega nogometa z zagrebškim. Glavne odlike Derbyja so vigranost in homogenost moštva, visoka tehnična izvežbanost, borbenost in dober start. Poleg tega velja Derby za fair moštvo in za moštvo, ki igra tudi za oko lep nogomet.

Za predigro se vrši ob 14. uri prvenstvena tekma rezervnih moštev Ilirije in Slovana.

Rojen rekorder. V svoji knjigi: »Kako sem plaval okolu zemlje« piše slavni švedski plavač, danes sploh najboljši plavač sveta, o svojem stilu, med drugim: »Moje lahko telo se drži izborno na površini vode; brez vsakega truda ga lahko dvignem in s tem zmanjšam pritisk vode; moje dolge noge so tako lahke, da ne vlečejo telesa navzdol. Moja kapaciteta kot svetovni prvak bazira fizično na — glasom zdravniškega spričevala — prvovrstnih pljučah in dobrem srcu, ki mi omogoča, da vzdržim vsak tempo.« — Vodja sportno-zdravniške posvetovalnice v Berlinu dr. H. Franzmeyer je preiskal Arne Borga in je priobčil v B. Z. zanimivo dejstvo, da segajo pri Borgu pljuča veliko globlje kot pri normalnih ljudeh. Mesto da bi ležale približno za širino roke pod seskom, nekako v šestem rebernem presledku, leži pri Borgu meja med pljučami in jetri še za eno širino roke nižje. Brezdvomno omogoča ta anatomična posebnost Borgu posebno visoko lego trupa v vodi in mu dovoljuje, da porabi skoraj vso svojo moč mišic za pogon, ne da bi mnogo vporabil za vzgon. Pri Borgu tedaj lahko opravičeno rečemo, da mora biti človek rojen za svetovnega rekorderja.

Zgodovina Schneiderjevega pokala. Ustanovitelju dragocenega prehodnega darila za aviatiko, Francozu Jacquesu Schneiderju, se gotovo ni niti sanjalo, da se bo v ustanovnem letu 1913 dosežena hitrost 73 km na uro tekom 14 let skoraj posedmorila. Dosedanja lista zmagovalcev je sledeča: 1913 v Monaco Francoz Prevost 73 km — 1914 v Monaco Anglež Pixton 139 km, — 1919 v Bournemouthu: Italijan Janello 200 km — 1920 v Benetkah: Italijan Bologna 172 km — 1921 v Benetkah: Italijan de Briganti 179 km — 1922 v Neaplju: Anglež Biard 235 km — 1923 v Cowesu: Američan por. Rittenhouse 285 km — 1925 v Baltimore: Američan por. Doolithle 377 km — 1926 v Norfolku: Italijan de Bernardi 395 km — 1927 v Benetkah: Anglež por. Webster 453 km.

Borze

7. oktobra.

Ljubljana. Berlin 0 — 13.545, Curih 1094 do 1097 (1095.5), Dunaj 8 — 8.03 (8.015), London 276.15 — 276.95 (276.55), Newyork 56.64—56.84 (56.74), Pariz 223.5—224 (—), Praga 168 — 168.80, (168.40), Trst 311—313 (312).

Zagreb. Dunaj 8 — 8.03, Berlin 13.5267 do 13.5567, Milan 310 — 312 (311), London 276.15 — 276.85, Newyork 56.64 — 56.84, Pariz 222.64 — 224.64, Praga 168 — 168.8, Curih 1094 — 1097.

Curih, Beograd 9.13, Berlin 123.585, London 25.24625, Newyork 518.60, Pariz 20.355, Milan 28.85, Praga 15.375, Budimpešta 90.75), Bukarešta 3.24, Dunaj 73.90.

Efekti.

Ljubljana. Vojna škoda 405 — 405 (405), Celjska 164—0, Ljubljanska kreditna 138—0, Prištediona 850 — 0, Kreditni zavod 160—0, Strojne 0—70, Vevče 135 — 0, Ruše 260 do 270, Kranjska 400 — 0, Stavbna 56 — 0, Šešir 104 — 0.

Ljubljanska blagovna borza (7. t. m.) Les: Tendenca nespremenjena. Zaključeni so bili 4 vagoni. Deželni pridelki: Tendenca za žito mirna. Zaključeni so bili 3 vagoni turščice.

To in ono.

ARETACIJA MILIJONSKEGA GOLJUFA V PARIZU.

Najnovejša senzacija v Parizu je te dni aretacija 38-letnega Rusa Bazila de Hauka, ki je obtožen, da je raznim osebam na prefrigan način izprešal nad 2 milijona frankov. De Hauk je prišel v Pariz začetkom leta 1925 iz Nemčije, kamor se je skril pred boljševiki. Predstavljal se je včasih kot inženjer, včasih kot industrijalec. Kadar je prišel v družbo in je govoril, je vedno naglašal, da je iznašel nove vrste čistilo za čevlje, katero je nazval »Suowithe«. Ali, kot je dejal po navadi, da mu je zmanjkalo denarja, ki mu je na vsak način potreben za razpečavanje tega svojega izuma. Zato se je vedno obračal na znance.

Najprej se je obrnil na nekega industrijca iz severne Francije. Ta mu je res tudi dal 350.000 frankov, da bi mogel eksploatirati svoj izum. Po tem je De Hauck javil svojemu znancu iz severne Francije, da mu je javila angleška vlada nakup njegovega »suowitha« za armado v iznosu 7 milijonov frankov. Ali istočasno je zahtevala angleška vlada visoke garancije, je dejal De Hauck in industrijalec, ki je vesel, da bo mogel tako visoko vložen svoj kapital rentirati, je takoj bil pri volji položiti potrebno kavcijo. In res. V to svrho je dobil goljuf zopet raznih obveznic za vsoto 2,200.000 frankov.

De Hauck je prejel obveznice in javil industrijcu, da je kavcije položil. Izgledalo je, da je vse v redu in je treba počakati še gotov čas, da se bo delil ves dobiček, ki je moral nastati vsled ogromne količine prodanega suowitha angleški vladi.

Medtem pa se De Hauck ni več oglasil in ničesar več sporočil o »naročilu« britanske vlade. Radi tega molka je pričel industrijalec nekoliko sumiti in nekega dne se je odločil iti v Pariz, da se na lastne oči prepriča o vsej zadevi z naročilom angleške vlade in ako so položene obveznice na banki, kot mu je to javil De Hauck. Kako iznenadenje pa ga je doletelo, ko je izvedel pri banki, da ni bila položena niti ena obveznica. Letel je takoj k de Haucku, da ga vpraša, kaj je z obveznicami. De Hauk, goljuf pa se je začel na razne načine izmotavati, kako bi potolažil svojega financirja in rešil svoj položaj. Ali industrijalec, ki je uvidel, da je padel kot žrtev prefriganemu goljufu, je odšel na policijo kjer je vso zadevo javil.

Policija je seveda takoj aretirala De Haucka, ki se je na policiji zagovarjal, da je obveznice poslal na Angleško. Ni pa mogel odgovoriti, ko so ga vprašali, komu je poslal na Angleško inddustrijalčeve obveznice. Po njegovi aretaciji je policija izvršila hišno preiskavo na njegovem razkošnem stanovanju, ki ga ima na aveniji »Emile Zola«. V tej ulici je De Hauck uredil tudi svoj biro, katerega je nazval: »Etablissements Souwithe«.

Med tem pa je De Hauck dal svoj novonarejeni biro v najem, samo njegov naslov je moral po pogodbi z najemnikom ostati na vratih. — De Hauck je imel štiri avtomobile. Od teh je dva prodal, a tretjega je izstavil neki tvrdki kot garancijo, kateri je dolgoval manjši znesek. Svojemu nameščencu, ki je imel naslov, generalnega reprezentanta etabilissmana Suowitha je ostal dolžan preko 7 tisoč frankov na plači.

Policija sedaj zasleduje in preiskuje, kako je v tem kratkem času mogel De Hauck raztrositi dva milijona frankov. Mnenja pa so, da je gospod De Hauck del te velikanske vsote vložil na kako sigurno mesto.

: **Poljska državna blagajna naj plača oves, ki je bil rekviriran pred sto leti.** Te dni se je predstavil Vladislav Gurda iz Džarzova šefu varšavske državne blagajne ter zaprosil, da se mu izplačajo računi iz leta 1831. Poljska vojska je namreč takrat njegovemu pradedu Vladislavu Gurdu rekvirirala več stotov ovsa in sena; račun pa je ostal do danes neporavnan. Pravnuk Vladislav Gurda je nadalje izjavil, da je njegov praded pred smrtjo izročil račune svojemu sinu, ki jih je skrbno hranil in zopet pri predaji posestva oddal in tako so končno prišli v njegovo posest. Povedal je nadalje tudi, da sta bila praded kot ded uverjena, da se bo Poljska prej ali slej osvobodila ter da bo prišel čas, ko ji bo mogoče zadostiti vsem obveznostim. Tako se je oglasil sedaj po sto letih pravnuk, ki hoče izterjati »zgodovinski« račun.

: **Po 45 letih plačal čevljarju svoj račun.** Leta 1882. je David Naitingal zapustil mesto Pixaville in odšel v Kalifornijo, kjer je hotel poskusiti svojo srečo. Predno pa je odšel, je stopil h čevljarju Johnu Dykmanu, kjer si je nabavil par dobrih čevljev, ki jih pa ni plačal. Začetkom septembra letošnjega leta se je stari Naitingal vrnil v Pixaville, poiskal čevljarja, ki mu je pred štirideset-petimi leti prodal čevlje ter vprašal za račun. Stari David je nato poplačal svoj dolg ter priložil še 36 dolarjev za obresti na dolžni znesek.

Ilja Erenburg: 53

Ljubezen Jeanne-e Ney.

(Iz ruščine prevedel Š. L.)

— Zdaj moram pa oditi, ker sem pri predstavi na vrsti. Stopite v šotor, boste videli, kako delam. Pridite, prosim vas! Danes nisem nič kaj pri volji in bom bolj mirna, če boste vi navzoči. Pièrre je aretiran... Ko pa hodim po vrvi, moram biti mirna, popolnoma mirna!

Andrej je šel na sedež v prvo vrsto. Minuto nato je pritekla na areno deklica, skoraj otrok v kratkem krilcu, obšitem s steklenimi korali. Deklico so vzdignili na vrv. Na vrvi je ona iztegnila roke in se nasmehnila. Začela je plesati. Andrej ni več premišljeval, ampak napeto sledil za plesalko, kakor da ji hoče z očmi pomagati držati ravnotežje. Enkrat se mu je zazdelo, da ona pada in se je privzdignil na sedežu, pripravljen, da plane na areno. Pa ni bilo potrebno! Lisette je izpolnjevala najtežjo točko svojega nastopa: stoječ na eni nogi je udarjala z rokami po taktu godbe. Cirkuški ravnatelj, stari klovn, edini od bratov Chéléveau, ker je drugi brat že zdavnaj umrl, je stal pod vrvjo, priudarjal z bičem in enakomerno klical:

— Smeleje, smeleje!

Lisette, mala Lisette, hči komunarja, prijateljica šoferja Poitra je pa zrla naravnost v Andreja in veselo in bodro kliknila:

— Smeleje, smeleje!

Andrej je vstal. Nedavni dvomi so izginili. Bodro je koračil po trgu in ni bil več razdražen, ko je gledal na veselo množico. Zdaj je v to množico spet veroval in jo je ljubil. Saj to je veliko pariško ljudstvo! Kdo ve, mogoče pojde že jutri do zadnjega diha na zaščito nove komune.

Naj se vendar veselijo in streljajo v lončene pipice! Andrej je čutil, kako utriplje srce slavnih predmestij, delavsko srce Pariza. Ali niso ravno na tem trgu plesali sans-culotti karmanjolo okrog cvrčečih ognjev? Ali ni ravno na tem trgu — ravno v tem kotu — sedel stari veteran oseminštiridesetega leta in razdajal insurgentom — zidarjem, pekom, tkalcem, patrone? In zidarji, peki in tkalci so se dobro zavedali, da je toliko in toliko patronov za Versaille-ce, zadnji pa zase. Velik je ta narod! Lisette pa je hči tega naroda, hči Pariza, ki pudra svoj muhasti nosek in zna držati šobico, ki se pa dobro zaveda: hujše bo, ko je pa bilo pri očetu! Ne, Andrej tukaj ni sam! Treba je na delo! Potutrišnjem torej v Toulon!

Andrej bi se lahko odpeljal že jutri, ali Jeanne... Njo mora videti! Stopil je v mali bar, kjer ni bilo nikogar, razven dveh zaspanih starčkov, ki sta igrala damo. Zahteval je kavo in pri pultu stoje napisal Jeanne-i par besed. Jutri jo mora videti.

Ko je šel naprej, da najde kak zakoten hotel, kjer bi ne bil v nevarnosti, da ga odkrijejo, je bilo že temno in prazno. S trga Bastille-je je veter prinašal glasove trudnih lajn. Pihal je topel, moker veter z La Manche-a, ki je s soljo posipal ustnice in mnogo obljubljal. Vse marčne noči je ta veter vznemirjal staro mesto. Andrej se je ustavil in pogledal okrog sebe. Temne, strme stene brez oken, črno nebo, praznina... Tisti hip se je pa vse: kostanjevo dekle Lisette, ki vzklika: »smeleje«, Pariz, velika ljubezen do Jeanne-e, revolucija, Rusija, vse to, prav vse se je zlilo v eno edino, težko radost človeka, ki živi, se bori in ljubi.

22.

Treba bo silno retuširati!

Začelo se je že prejšnji večer. Ko je gospodična Faillet prinesla lipov čaj in vprašala, če še kaj potrebuje, je Jules Lebon začutil prve srčne napade. Hotel je celo pridržati staro ekonomko in jo prositi, naj prenoči v kabinetu. Gospodična Faillet bi bila seveda soglasna, ker je bila to njena obveznost. Jules Lebon je pa s strahom pomislil, da bo morda hujše, če to stori, ker se je treba z boleznijo igrati skrivalnice. Zato bo boljše, če izpije čaj in leže. To je tudi storil, utvarjajoč si, da mu ni nič. Mogoče bo pa le zaspal?

Gospodična Faillet je že davno odšla in že davno se je ohladil čaj, Jules Lebon je pa ležal in čutil, da ga duši. Srce mu je sunkoma utripalo, kakor bi se mu hotelo iztrgati. Od srca mu je naraščala neznosna tesnoba. Hotel je vstati, obleči se in iti na ulico, kjer mu bo prostorno in udobno med ljudmi in kjer ni ne malikov, ne receptov in ne mikstur. Vstati pa nikakor ni mogel in zdelo se mu je, da so se razbuhle noge že popolnoma ločile od njega in da samo še slučajno ležijo z njim tam na divanu. Nemir je naraščal. Jules Lebon je skoraj vsako minuto pogledal na uro, kazalec se je pa premikal strašno počasi. Ves čas je ura kazala tri, no, tri dvajset, tri petindvajset. Proti jutru bo že boljše, ker bo svetlo in bo prišla gospodična. Ampak, predno bo jutro! Tri petintrideset!

(Dalje prihodnjič.)

Restavracija „Ljubljanski dvor“

Danes se začne v restavraciji »LJUBLJANSKI DVOR« sezona morskih rib. Točila se bodo najboljša vina in tudi letošnja portugalka. Specialiteta pristni kraški teran. Vsak večer od pol 8. naprej igra salonski orkester. Vstopnina prosta. Odprto do 1. ure ponoči. Za obisk se priporoča

restavrater **Pupovac.**

Na veliko! Galanterija Na veliko!

Trikotaža za dame in gospode. — **Volna za pletenje** v vseh barvah. — Velika izbira **nogavic, kravat** v raznih cenah. — **Kompletne potrebščine** za krojače, šivilje in čevljarje. — Razne toaletne in kozmetične potrebščine pri

Josip Petelinc-u Ljubljana

Sv. Petra nasip 7 ob vodi.

Postrežba točna. Cene nizke. Postrežba točna.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana

nudi

najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo. Telefon štev. 2389.

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstr.

Jaz Ana Čilak

S svojimi 185 cm dolgimi divnimi Lorelei lasmi, dobila sem iste z uporabo pomade, katero sem sama iznašla. Ta pomada je priznana kot edino sredstvo proti izpadanju, pomaga razvoju gostega lasišča in moči las.

Podpira pri gospeh, gospodih in otrocih razvoj gostih in močnih las in daje že po kratki uporabi naraven sijaj in jih brani od prezgodnjega osivenja, prav do visoke starosti. Čilak-pomada odstranjuje perhaj v kratkem roku 45 ur. Niti eno sredstvo ne vsebuje toliko hranljive materije za lase, kakor Čilak-pomada, ki je z vso pravico pridobila svetovni sloves, z ozirom na to, da gospe in gospodje že po kratki uporabi prve steklenice dosežejo najboljši uspeh, ker izpadanje las preneha že po nekoliko dneh popolnoma, a nova rast se že pokaže. Ta uspeh dokazuje moj 50 letni jubilej in milijoni zahvalnih pisem, katere sem prejela iz celega sveta.

Cena velikemu lončku »Čilak«-pomade je Din 60.—, a dvojnemu Din 90.—. K vsakemu lončku je potrebno: 1 steklenica Special-Shampon (za 20 krat umiti glavo) Din 25.—. Vse z vračunjeno poštnino. Razpošilja se po povzetju ali proti naprej poslanemu denarju iz tovarne za SHS

Laboratorium »Aurora«, Sremska Kamenica br. 25.

Kajenje je strup.

Vsakdo se lahko igraje odvadi zdravju škodljivemu kajenju z dr. Rascher-jevimi PUTSCH tabletami. 1 omot Din 30.— in poštnina. Popolna kura s 5 zavoji 145 Din franko razpošilja tt. Aurora, Sremska Kamenica br. 25. — Dobite jih povsod po večjih lekarnah in drogerijah.

VELOUR IN PLIŠ

za damske plašče, velika izbira — nizke cene

R. Miklauc ‚Pri Škofu‘

Ljubljana, Lingarjeva ul.

Izšla je Blasnikova VELIKA PRATIKA

za prestopno leto 1928,

ki ima 366 dni.

»VELIKA PRATIKA« je najstarejši slovenski kmetijski koledar, koji je bil že od naših pradedov najbolj vpoštevan in je še danes najbolj obrajtan.

Letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini in slikah.

»VELIKA PRATIKA« je najboljši in najcenejši družinski koledar.

Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in stane 5 Din. Kjer bi je ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri

J. Blasnika naslednikih

tiskarna in litografični zavod

LJUBLJANA, BREG ŠTEV. 12.

Mesečni varovatelj „LUPA“

zakonito zaščiten, zajamčeno neprepuščljiv, pri današnji modi neobhodno potreben, ker pri sedenju, športu in plesu damske obveze — same po sebi — v močnih slučajih niso praktične in to je vzrok, da se spodnje perilo večkrat pokvari.

»Lupa« je izgotovljen iz mehkega pralnega materijala, kateri se more tudi kuhati, je neopažen, tehta 30 gramov, je neraztrgljiv, štedi in varuje perilo in obleko in s tem zagotavlja pomirjujoč siguren občutek. Mnoga zahvalna pisma na razpolago. »Lupa« bo mesečne hlačice z njihovimi slabimi stranmi (nepripravne, nezdrave, drage) popolnoma izpodrinil. Cena Din 75.—. **Mesečna preveza »FEMINOSAL«** najdovršenejša, najbolj zdrava in vsled dolgoletne trajnosti najcenejša na tem polju, Din 125.—. Razpošilja se po povzetju. Naročila nasloviti na sledeči naslov:

»AURORA«, k. d., Sremska Kamenica broj 25.

SUKNO-DOUBL KAMGARN

za moške obleke, velika izbira — nizke cene

R. Miklauc ‚Pri Škofu‘

Ljubljana, Lingarjeva ul.

MALI OGLASI

Za vsako besedo se plača 50 par. Za debelo tiskane pa Din 1.—.

Pouk ali konverzacija

v nemščini, francoščini, angleščini in italijanščini daje izobražena nemška dama. Naslove prosi na upravo »Nar. dnevnika« pod »Individualni pouk«.

Drva - čebin

Wolfova 1/II. - Telef. 2056.

»Segetan«

najboljše sredstvo za luženje semen. ¼% raztopine zadostuje za zavetovanje proti sneti in biljnih bolezni. Dr. A. Jenčič, Maribor, Kopitarjeva ulica 6.

Novost!

Specialni atelje za izdelavo sportnih oblek po meri. Na izbiro vedno pristni loden za lovce, sportnike, smučarje itd. Specialiteta tirolski perl in Šladmingar loden. — Preizkušeni kroji za debele. — Sportni atelje »Hubertus«, Potočnikovo zasebno krojno učilišče, Ljubljana, Stari trg 19.

Akumulatorske naprave

svinčena usedlina in pepel, stara med, baker, cink. Kupuje se vsaka množina. »Calin« k. d. Zagreb, Mandalićina 1.

Mestna hranilnica ljubljanska

odda v najem za 1. november večji

trgovski oz. pisarniški prostor

v Dalmatinovi ulici štev. 13, zraven hotela Štrukelj.

Pojasnila se dobe med urad. urami pri upravitelju v Mestni hranilnici.

TISKARNA „MERKUR“

GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.

TELEFON ŠTEV. 2552. TELEFON ŠTEV. 2552.

Se priporoča za vse v tiskarsko stroko spadajoče dela

Novi jezikovni tečaji:

angleščina, španščina. — Prof. dr. Pavel Brežnik. Pojasnila: sluga gimnazije Vrtača.

WECK

čaše in aparati za ukuhovanje so najcenejši, ker so najboljši. Znatno znižane cene. Ugodni pogoji! Tovarniška zaloga: Krekov trg 10 pri tvrdki Fruktus, Ljubljana.

Širite „Narodni Dnevnik“!

Zvitke (Rolle) za računske stroje, blagajne vseh sistemov ima vedno in v vsaki količini v zalogi **LUD. BARAGA, Ljubljana** Šelenburgova ulica 6/I.

Najvarneje in najugodneje se nalaga denar pri pupilarnem zavodu, ki obstoji že 64 let

CELJSKA MESTNA HRANILNICA

V CELJU, KREKOV TRG (v lastni palači pri kolodvoru)

Prihrankom rojakov v Ameriki, denarju nedoletnih, ki ga vlagajo sodišča, ter naložbam cerkvenega in občinskega denarja, posveča posebno pažnjo.

Za hranilne vloge jamči poleg premoženja hranilnice

ŠE MESTO CELJE

z vsem premoženjem in vso davčno močjo.

Hranilnica daje posojila na zemljišča, po najnižji obrestni meri. Vse prošnje rešuje brezplačno.

Izdajatelj: Aleksander Železnikar. — Urejuje: Vladimir Svetek. — Za tiskarno »Merkur« odgovoren: Andrej Sever. Vsi v Ljubljani.